

GOSPODARSKI LIST

LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT

NAROČNINA

Za celo leto 12 lir

Za pol leta 6 "

Posamezna številka 1 lro.

LETO 1. 1922 ŠT. 9 - 10.

September-November

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

V GORICI

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

* *

Rokopisi se ne vračajo.

Vsebina.

Zadružni spomini — Dr. Vl. Orel: O agrarni operaciji — Živinozdravnik I. Gerbic: Kuge goveje živine v Rusiji — Alojzij Bajec: Knjigovodski tečaj — Dr. R. Sfiligoj: O tuberkulozi — Vzroki neplodnosti goveje živine — Čebelarstvo — Zadružništvo — Gospodarstvo — Razno.

Izdaja »Zadružna zveza« v Gorici.

Tisk. »Narodne tiskarne« v Gorici.

Urednik Polde Kemperle.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Dan na dan prejemamo reklamacije radi lista. Zelo nam je to neprijetno. Tudi nam je žal, da so bile razmere takšne, da je naš list toliko časa izostal. Na drugi strani smo se ravno iz ogorčenih in številnih reklamacij prepričali, da si je »Gospodarski list« v tako kratkem času pridobil splošno priljubljenost. Naročniki naj nam še takrat odpustite tudi naj neželjeno zakasnelost in obljubujemo, da se kaj takega ne pripeti več, seve kolikor je v naši moči.

Objave Zadružne Zveze v Gorici, Corso Verdi 32/I.

Otvori se podpisovanje za modro galico, žvepló, superfosfat, kali in soliter do 1. januarja 1923.

Tomazeve žlindre je goriška Zadružna zveza raznim zadrugam letos že 30 vagonov oddala. Skladišče je sedaj popolnoma prazno. V kratkem pride nova pošijatev.

Konsumne zadruge opozarjamo, da prevzamemo prednaročila za riž. Cene brezobvezno: Camolino 1'85—2'02 L., Glacé 1'90—2'07 L., Mezzagrana 1'33—1'38 L.; Risina bianca 1'10—1'15 L. Naročimo blago le, ako se nabere naročil vsaj za en vagon. Čim več naročil prejmemo, tem nižje bodo cene.

Kalijevo sol premalo upoštevajo naši kmetovalci! Cene bi bile za 50/52% L 71'50, 40/42% L 55'—, 30% L 40'50, prosto postaja Gorica. Sprejmemo podpisovanje na to velepotrebno gnojilo, kakor zgoraj.

Superfosfat za spomladansko gnojenje 15/17% q L 34'—; kdor naroči vsaj 1 vagon, prejme blago po najugodnejših cenah na katerokoli postajo. Naročila na manjše množine prevzamemo le pod pogo-

jem, da jih izvršimo, ako se nabere takih naročil vsaj za en vagon.

Zadruge naj prav gotovo naberejo prednaročila na gori imenovane predmete do 1. januarja. Čim prej imamo naročilo v rokah, tem lažje se pogajamo z dobavitelji.

Vsa morebitna pojasnila dobite v pisarni Zadružne zveze v Gorici, Corso Verdi 32/I.

Tiskovine v zalogi Zadružne zveze:

Blagajniški dnevnik, 100 listov, po	L 35.—
Blagajniški dnevnik, 200 listov, po	» 50.—
1) Prejemki 200 listov	» 70.—
2) Izdatki 200 listov	» 70.—
Blagajniški razdelniki zadrug	» 50.—
» » » (posamez-	
ne pole)	» —50
Hranilne knjige — 200 strani	» 75.—
Posojilne knjige, 300 strani, po	» 85.—
Imeniki zadrugnikov	» 20.—
Knjige deležev	» 35.—
Salda konti	» 40.—
Nakupno-prodajne knjige	» 40.—
Blag. skontri	» 40.—
Prejemne knjige mleka	» 30.—
Štrace	» 40.—
Knjige tekočih računov	» 15.—
Knjige pristopnic, 400 listov	L 30.—
» » 200 »	» 20.—
» » 100 »	» 15.—
Hranilne knjižice, 1 izvod po	» 2.—
Zadružne » 1 » »	» 2.—
Izpiski hranilnih vlog 1 izvod po	» —20
Izpiski hranilnih vlog 4 izvod po	» —40
Zadolžnice, a) proti poročtvu	» —50
b) proti vključbi	» —50
Računski zaključki: a) za denarne zadr. » —30	
b) za blagone » » —30	
Potrčila za dvignene hranilne vl.	» —08
Opomini, izvod po	» —10
Obrestne tablice, vseh vrst, izvod po	» 1.—
Izkazi za neposredne pristojbine	» —50

Priseljevanje v Ameriko pada. Priseljevanje od začetka fiskalnega leta, t. j. od 1. julija se vrši v mnogo večjem miru in redu brez onega strašnega navala, ki je lani ob istem času povzročal toliko sitnosti priseljeniškim oblastim in trpljenja priseljenecem, ki so prihajali čez kvoto. Jugoslovanska mesečna kvota je bila v začetnih mesecih lanskega fiskalnega leta vedno izčrpana mnogo pred koncem meseca, dostikrat celo v prvem tednu. Vsak, kdor je potoval v Združene države, je bil v bojazni, da bo morda mesečna kvota izpolnjena, predno njegov parnik priplove v newyorško luko. Letos je v tem pogledu vse boljše, in to radi tega, ker ameriški konzul, jugoslovanska vlada sama omejuje izdavanje izumov oziroma potnih listov na kvoto, ki je določena za priseljevanje iz Jugoslavije v Združene Države. Ista stroga kontrola se vrši tudi v Italiji. Mesečna kvota za Jugoslavijo znaša 1285; toliko priseljencev sme kvečjemu priti vsak mesec iz Jugoslavije, dokler se ne izpolni letna kvota 6426. V mesecu juliju pa je prišlo le 860 priseljencev iz Jugoslavije, torej precej manj kot jih kvota pripušča. Od 1. avgusta pa do 28. avgusta je bil dovoljen vstop 1100 priseljencev iz Jugoslavije. Italija, ki ima mesečno kvoto od 8411, je v mesecu juliju poslala sem le 7911 in od 1. do 26. avgusta 7518 priseljencev, torej tudi pod kvoto.

Hotel in restavracija

„Pri Zlatem Jelenu“

v GORICI nasproti „Škotiji“

se priporoča za obilen obisk.

Postrežba vedno točna.

Dobe se mrzle in gorke jedi, ter domača vipavska, briska in kraška vina.

➡ Vedno sveže pivo! ⬅

Snažne sobe vedno na razpolago.

A. Vida.

Kostolomnica (suhač) pri kravah.

Prah za krave BOVIN

Preizkušeni prah proti kostolomnici (sušcu), za uzbujanje teka, za poboljšanje mleka i. t. d. Ako pridenemo ta prah vsak dan pri napajanju ostanejo krave bolj zdrave in se jih v splošnem obvaruje mnogih bolezni, ki bi se utegnile pojaviti vsled slabe prehrane.

Pri vsakem napoju se prida 1—2 žlici praha. Dobi se v lekarni **Dr. R. Stangera v Lovrani (Istra)**. Zavoj 1 kg stane 6 lir! 4 1/2 kg po pošti 30 lir.

JOSIP KERŠEVANI, mehanik in puškar v Gorici, Stolni trg 9

naznanja sl. občinstvu da mu je na novo došla velika množina blaga iz svetovno znanih tovarnen. Novo došlo blago prodajam po jako znižanih cenah. Na pr. šivalne stroje Orig, Mundlos, Pfaff, Gritzner, Adler, Neuman, Afrana in Winselmann. Posebno opozarjam cenj. šivilje in neveste na strokovni poduk za umetno vezanje in krpanje, katerega dajam brezplačno.

Dvokolesa: Orig-Puch, Orig-Stiria, Orig-Start, Waffrenrad, Regent, Kosmos, Helical in mala motorna kolesa. Velika izbira pušk, samokresov, patron, dinamičnih patron, smodnik za raztrejvanje kamnov u za lovce, ter potrebščine za zgoraj omenjene premete.

Lastna delavnica in popravljavnica Stolni trg. števil. 3.

Z jamstvom prodajam šivalne stroje, dvokolesa in puške tudi na mesečne obroke. Za točno, solidno postrežbo in konkurenčno ceno jamči

JOSIP KERŠEVANI mehanik in puškar.

GOSPODARSKI LIST

LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT ..

* *
NAROČNINA:

Za celo leto 12 lir

Za pol leta 6 ..

.. Posamezna številka 1 liro. . . .

LETO I. 1922 ŠT. 9 = 10.
September-November

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

.. V GORICI ..

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

* * *

.. .. Rokopisi se ne vračajo.

Zadružni spomini.

Čez par mesecev bo 34 let od kar sem od pozdružnice domov grede došel kmečko mamko, ki je nekako zamišljena in vidno potrta tolkla po slabi poti k fari.

Kaj ste tako potrta? Kam greste?

Imam čudno pot pred sabo. Grem seno prodat.

Kaj sedaj že prodat, ko je komaj rasti začelo? Bilo je v začetku maja. Ne morem počakati jeseni. Hranilnica nam s tožbo žuga, in davke moramo plačati, drugače je rubežen, smo lahko ob vse.

Kako visoko boste pa sedaj oddali seno?

Ne vem natanko. Pravijo da plačujejo stot po 45, 50 in 55 krajcarjev. Ali na jesen bo gotovo čez golidinar.

Vidite koliko ste na zgubi?

O prav dobro vem in mož je tudi doma že preračunal, a pomagati se ne da.

Koliko pa potrebujete? — Za 50 gld. bom prosila, stem bova z možem že shajala.

Pojdite zmano, vama bom jaz posodil.

Oh, ali ste res tako dobri? Vskipi žena vsa vesela.

Dal sem ji 50 gld. in naročil, naj seno prodasta na jesen, kadar bode najugodnejša prilika.

Dva meseca pozneje sem bil prestavljen. Žena pride vsa v skrbeh z objokanimi očmi vprašat, kaj bode sedaj.

Vi denar potrebujete za selitev, a midva z možem ga ne moreva kje dobiti?

Potolažim ženo, da se bom že še preselil brez posojenih 50 gld., naj mi jih kar po pošti pošljeta na moje novo mesto, ko bosta že bolj v pozni jeseni seno prodala.

Koncem novembra pridem domov iz šole, pa mi prideta moja dolžnika mož in žena vesela nasproti.

Kaj je pa vaju tako daleč prineslo, sem vprašal — na posojilo sem bil že pozabil.

Dolg sva prišla plačat, odgovori mož in poklada na mizo bankovce. Prodala sva seno po 1 gld. 20 kr. To je vaših 50 gld. in tu za obresti 70 gld.

Posojenih 50 gl. spravim, onih 70 gld. za kolikor sta več prodala seno odrinem, z opazko, da sem jima takrat le pomagal iz zadrege, ne pa posodil na obresti, ali celo dal na seno.

Mož ves vesel vskipi: Gospod ali bova delila? Vsak polovico?

Rekel sem Vam, da teh 70 gl. ne maram in to je menda zadosti. Mož sem bil že pri vojaki, ali sedaj kot župnik ne bom mož beseda?

Tedaj pa je nastal prizor, katerega ne bi pozabil naj bi tudi še 100 let živel. — Mož — osušena kraška grča — se je začel tresti in tako krčevito jokati, da celo otrok ni zmožen kaj tacega, njegova žena pa poklekne, ovije roke okoli mojih nog in mi póljublja čevlje.

Ko se mož umiri in obriše oči, mi reče: Veste kaj ste mi stem storili? Sedaj sem neodvisen, samosvoj gospodar. S temi 70 gl. že sedaj plačam obresti v hranilnico, popravim za silo hišico in še bo ostalo za davke. Drugo leto še sam prodam seno, a morda potem rajši kupim ali odredim še eno goved, stem bom lahko sam vozil v paru, zagnojil bolj njive in travnike in si tako pomagal do boljšega stanja. Do sedaj tega nisem mogel, ker sem moral že v spomladi prodati seno, da sem za silo rešil sebe in družino pri malem svojem posestvu.

Sedaj je tam hranilnica in posojilnica. Naj se zgodi enak slučaj, kakor je gori opisan. Mož dobi sosedu za poroka, gresta v posojilnico in dobi 100 lir posojila na poroštvo.

Za pol leta obresti bi znašali 2 L. 50, vse drugo: kolek pristopnica, upravni prispevek še 2 L. 50. Toraj mož plača le 5 Lir in je vsemu zadostil. Ni se mu treba nikjer klanjati, ne v strahu biti pred upnikom. V mojem slučaju je pa mož zgubil 140 Lir.

To je pač očividni dokaz, kako potrebne so hranilnice, in zakaj jih je posebno duhovščina na Kranjskem vpeljala.

* * *

Drugi dogodek. Moj sosed, župnik bližnje fare, mi prilično toži: Kaj neki je nastalo pri meni, da

mi nekteri možje iz vasi ne hodijo več popoldne v cerkev? Bili so verni in vzorni, njih otroci so v šoli pazljivi in doma se ne samo iz katekizma uče, temveč jih tudi dobro vzgajajo. Zdaj pa zapazim pri nekterih posestnikih, da se cerkvi odtegujejo. Si li ti morda kaj slišal, ali sem jaz tako opešal in za nemaril dolžnosti, da gre stvar navzdol?

Moj sosed je že zdavnaj umrl, a bil je velik talent, poleg tega še priden in vesten. Bodi dovolj povedano, če omenim, da je maturiral z odliko in so mu takoj po končani 8. šoli ponujali suplenturo na gimnaziji. Poučeval bi zgodovino in privatno študiral, da na univerzi napravi izpite. Šel je rajši v semenišče, govoril več jezikov, bil izboren govornik, v peresu pa tak bojevnik, da si je dal okr. glavar njegovo vlogo prepisati, da jo je hranil kot vzor rekursa.

Odgovoril sem mu, da pač ne vem, iz kakega vzroka mu gospodarji izostajajo od krščanskega pouka ob nedeljah popoldne, a najbolje bode zvedel, če kakega prilično kar naravnost vpraša.

Par tednov pozneje mi pride ves presenečen naznanit, da je zvedel, zakaj se nekateri odtegujejo božji službi. Pomisli, kaj se godi: Vprašal sem na polju težaka, ki je v vinogradu kopal, kako to, da tako priden delavec na v dušnem oziru ponušča. In kaj mi odgovori? Gospod župnik, če grem k Vam h krščanskemu nauku me preveč stane. Zadnjič ko sem bil, sem plačal ravno en goldinar. Kako li, meni kaj plačaš zato? Saj še cerkovnik popoldne v pušico ne pobira!

Vam ne, to je gotovo, pač pa svojemu upniku. Dolžan sem še 500 gld. na svojem posestvu znane mu nosiovalcu. Ta pride v cerkev, a gre prvi iz cerkve in lovi na pokopališču z očmi one, ki so mu kaj dolžni. Tako me je zadnjič na tihem k sebi poklical in rekel, ali ne bom dal za pol litra vina, sedaj ko je tako vroče in imamo dosti prostega časa?

Da ga ohranim naklonjenega in mi dolga ne odpove, ali s tožbo ne žuga, sem se udal. Za dva pivca je bilo pol litra premalo in krčmar je rekel, da ima okusnega prekajenega mesa, pa beli kruh. Moji tovariš je rekel: Le na mizo, kar nemoreš. In tako sem plačal ravno en goldinar. Liter vina 40, meso 50 in kruh 10 kr. A preden jaz zaslužim en goldinar moram 2 dneva delati pri sosedu. — To je bilo pred 30 leti, ko je bilo 50 kr. stalne dneve. — Zato moram ostati ob nedeljah doma, a Bog mi je priča kako bi rad šel v cerkev že radi sebe in v zglede svojim otrokom.

Moj sosed mi je rekel: Glej kako mi potrebujemo zavoda, da ljudi oslobodi, da jih ne samo telesno okrepčamo, temveč tudi dušno rešimo. Poskrbelo se je v par letih, da so se ljudje rešili pijavke, ki je žalostna tožila: *fista kasa tam doli*, nas bo vse na beraško palico pripravila.

* * *

Prišel je v pisarno mož, ki me je vprašal, ali ima cerkev kaj denarja, da bi njemu posodila. Ni bilo takrat nič na razpolago, a vprašal sem ga čemu ga potrebuje.

Mož mi toži, da je 200 gld. dolžan trgovcu, da sicer plača le po 6 od sto, a mora samo v njegovi trgovini kupovati in tam mora čakati, da pride zadnji na vrsto. Dobi pa tudi tako blago, ki ga trgovec drugim ne more oddati. To ga boli in peče. Mož je bil telesno velikan, visoko v hribih doma, človek bi mislil, da nima kaj rahločutnega srca. A mož mi je tako milo tožil, da sem ž njim čutil, kako ga peče ta odvisnost. Žalibog mu takrat nisem mogel pomagati.

Taki zgledi so morali biti tudi drugod, ker drugače bi se ne bilo ljudstvo v toliki meri oklenilo raznih zadrug. Tu se je čutil svobodnega, da je v svojih potrebah z enakomislečimi sam odločeval.

Res je treba pri takih gospodarskih društvih veliko obzirnosti, znanja in previdnosti, a koliko stanovskega ponosa in gospodarske neodvisnosti zbuje, opazujemo na našem narodu zadnja leta.

Moji pevci so mi zatožili priletnega tovariša da je kapitalist in odrtnik, ki posojuje na 20% obresti. Zatoženi se je v družbi zagovarjal, da ni vse res kar govore in da dejanskih razmer ne poznajo. Prišel je pa pozneje v župnišče in mi to le razkril: Zadnjič so me tovariši tožili, da ljudi derem in da sem bogataš. Da me ne boste napak sodili, vam resnico povem. Bogataš ne morem biti, saj sem le prist prost delavec, imam malo hišico in poleg vrtička par niivic. Če sem si pa par stotakov prihranil za stara leta, menda ne bo napačno. Denarja ne morem doma imeti, v mesto iti in naložiti v hranilnico se ne spleča. Zato rajši domačinu posodim, če je v zadregi. Godi se pa tako-le. Prišel je kmet iz bližnje vasi in me prosil, naj mu posodim 100 gld. Res sem mu jih takoj dal. On prešteje še enkrat in zelo počasi denar, potem mi potisne na mizo 20 gld. nazaj, češ te naj bodo za obresti kar naprej, da ne bo kakih sitnosti. Jaz sem spravil, saj je mož prostovoljno toliko dal. Čez 14 dni je zopet prišel k meni s prošnjo naj mu še 100 gld. posodim ker jih nujno potrebuje, drugače ima veliko škodo. Ker je mož zanesljiv, sem mu takoj dal novih 100 gld. posojila in on mi je zopet kar naprej plačal obresti v znesku 20 gld. Kaj ne, radi tega še nisem odrtnik, jaz nisem tirjal, le spravil sem, kar mi je oni radodarno ponudil. Kako mi je mož hvaležen! Čujte le! — V februarju kokoši prinesejo in njegova žena je prinesla kakih 20 jajc v dar kot sveže nepreležano blago. Se ve, da je bila moja žena tega vesela in se ji zahvalila. V maju je zopet prinesla svežega masla, je novina, je rekla in prav vžitno. No vidite, takrat nam svinjska mast žaltava postane in mala sprememba prav dobro stri. Saj ste sami rekli, da so se Izraelci še celo mane naveličali in za spremembo so bili s česnjem in čebuljo zadovoljni. In jaz naj bi ugovarjal proti

sirovem maslu? — Ko je grozdje dozorelo, so se nas tudi spomnili in na jesen, ko so klali, so nam tudi poslali jetrnih, krvavih in mesenih klobas, pa nekaj hrbta, kterega se je za 4 prste debel špeh

držal. Rekli so: za to kar ste nam dobrega storili! — Kaj ne, ko bi take dari odklonil, bi jih gotovo razžalil. Meni je pa vse le prav prišlo, a radi tega nisem ne kapitalist ne odrtnik.

O agrarni operaciji.

Kakor pozna staro južno slovansko pravo inštitucijo Zadruga in ureja razmerje članov teh zadrug med seboj, tako izvršča staro nemško pravo med svoje bistvene inštitucije občinsko zemljišče (gmajna, Gmaina, amende) t. j. ona zemljišča, katerih užitek je pripadal članom ene občine, ali pa gotovim razredom.

Vsaka občina je imela običajno svojo »gmajno«; tujatam je tudi več občin imelo eno občinsko zemljišče. Začetkom so bili vsi občinarji člani zadruga, in so imeli pravico užitka z enakimi deli. V srednjem veku se je pa strnil pojem krajevne občine z onim občinskimi deležniki, ker so v občinah bivali ljudje, kateri niso imeli pravice užitka na občinskem posestvu. Bilo je v občini dvoje vrst občinarjev, onih s polnim in onih s nepopolnim pravom.

Po dobi reformacije so se te razmere spremenile in občinska uprava se je ločila od uprave občinskega skupnega posestva, katero poslednje je zadobilo obliko nekake agrarne zadruga. Pravno razmerje teh občinskih zemljišč je bilo različno pojmovano. Nekod so smatrali to pravo kot užitne pravice (jura in re aliena) drugod kod služnostne pravice in zopet kot solastninske pravice.

V občinskem redu za goriško deželo, ki datira iz leta 1864, se nahaja o skupnih občinskih posestih le malo določb. Vprašanje je ostalo odprto, kolikor ni v par. 63 in 70 imenovanega občinskega reda določeno, kake pravice in bremena imajo deležniki občinskih posestev. V splošnem imamo določbe, ki deloma urejajo skupne posestne in užitne pravice izvršene le v cesarskem patentu z dne 5. julija 1833 D. Z. št. 130. Toda te določbe so le sporadično nasejane in niso mogle izžrpati tega tako raznovrstnega predmeta in so le povečavale zmotu, glede regulacije skupnih zemljišč. Šele leto 1883 nam je prineslo zakon o razdelitvi skupnih zemljišč in ureditvi skupnih pravic do uporabe in uprave, ter zakon o zlozbi poljedelskih zemljišč.

Zakoni z dne 7. junija 1883, so takozvani okvirni zakoni, ter so imele posamezne dežele bivše avstro-ogerske monarhije izvesti ta zakon s posebnimi deželnimi zakoni v okvirju tega državnega zakona.

Potreba tega zakona se je čutila zelo, ker je bilo vsled pomanjkanja tozadevnih določil upravnim sodnim oblastem težko urejevati razmerje

skupnih zemljišč posebno po uvedbi zemljiške knjige. Pojedine občine so si te pravice defacto vže razdelile in treba je bilo le zakona, da pridejo te pravice iz skupnosti v zasebno last.

Velika nesigurnost je nastala pri teh deležih glede singularnega in universalnega nasledstva. Evidenco o upravičenosti do občinskega deleža so vodile občine in pri enostavnosti manipulacij pri posameznih županstvih, je bilo mogoče, da so se vršile pri smrti tega ali onega deležnika napake ali nerednosti.

Tako so prišli na svetlo različni sklepi pod katerimi pogoji se dovoli pravica do občinskih deležev. In na podlagi takega konfuznega sklepa, naj pristojna oblast potrdi, ali je dotični upravičenec ali ne. Vsaka odtujitev bodisi odplatnim potom ali neodplatnim, se je izvršila s prepisom od ene stranke na ime druge stranke.

Da se pri takem manipuliranju vršijo krivice eni ali drugi stranki, je jasno. V naši pokrajini ima večina občin svoja občinska zemljišča. Omenjam gozdne skupnosti v Kanalskem okraju ter na Notranjskem, omenjam skupnosti pašnikov na Krasu, omenjam užitne in posestne pravice vinogradnikov na vže de facto razdeljenih vinogradih ter skupnosti planin v Tolminskih hribih.

Razlika med Notranjskim delom in Goriškim naše pokrajine je v tem, da je imela prejšnja Kranjska dežela zakon z dne 2. oktobra, 1887 dž. št. 2. 10. 1888, ki je urejeval razdelitev skupnih zemljišč ter so agrarne operacije v tej deželi imele potemtakem mnogo prej svoje postave, kot na Goriškem, kjer je bil izdan deželni zakon o delitvi skupnih zemljišč o ureditvi pravic do njih uživanja in oskrbovanja šele dne 21. marca 1913, ter so izvršitev tega zakona postavljene oblasti začele poslovati, ko je izbruhnila vojna. V Notranjskem delu naše pokrajine pa so agrarne operacije tako napredovale, da je več zadev prišlo že do zaključka agrarnega postopanja ter bi se imeli razdelilni načrti le še zemljejknjižno izvesti.

Okvirni zakoni, ki sem jih gori navedel, ter z njimi deželni zakoni, ki bi se morali v vsaki deželi izdati, vsebujejo določbe o zasebno pravnem razmerju o postavitvi in pristojnosti oblasti agrarnih operacij in o troških tega postopanja.

Posebno je tudi omeniti, da (kar se tiče delitve in zlozbe zemljišč) je skupnost navezana na sklep ve-

čine, ter je ta sklep merodajen tudi za manjšino. Bolj kot okvirni zakon nas zanimajo deželni zakoni in sicer v prvi vrsti o delitvi skupnih zemljišč. Vprašanje delitve je aktualno radi tega, ker so se po večini delitve izvršile dogovorno de facto, dočim je še daleč do prave ureditve in izvršitve tega vprašanja.

Vsaka delitev zemljišč se vrši na podlagi razprave. Pri razpravi imajo vsi deležniki glas ter se glede delitve upošteva večinsko mnenje. Razprave se vršijo večinoma na licu mesta, kamor se pritegnejo tudi izvedenci.

Agrarno postopanje se uvede na predlog (zaprošbo strank) ter je treba zato najmanj $\frac{1}{4}$ vseh upravičencev. Ako predlaga to občina, je treba sklepa starešinstva. Tudi deželni odbor vloži lahko tozadevni predlog. Uradno se vrši delitev le v posebnih izrecno določenih slučajih. Delitveni načrt se napravi na podlagi obhodne komisije s pomočjo mejnih odkazovalcev. Na podlagi poizvedb sestavi krajevni komisar seznam neposrednih udeležencev, to je onih udeležencev, ki imajo pravico do direktnega deleža in v razliko s posrednimi, to je onimi, ki imajo vknjižene pravice na breme skupnih zemljišč. Ta imenik mora biti razgrnjen v vpogled, določeno dobo, ter so dopustni ugovori proti popolnosti istega. Ko se pri delitvi določajo deleži, mora kr. komisar gledati, da doseže dogovor. Ako ni mogoče doseči dogovora, velja za občino 10 (deseti) del skupnega zemljišča kot delež. Za ostale udeležnike, se določa na podlagi listin, ali poizvedb, ali na podlagi dejanske rabe užitnih pravic v prejšnji dobi.

Delitveni načrt obsega tudi cenitev zemljišč in eventuelno na njih bremenečih pravic, natančen popis posesti in upravnih razmer. Vrednost zemljišč določijo izvedenci. Delitveni načrt mora biti razgrnjen skozi 14 dni ter se tudi zaklini na licu mesta meja dotičnega zemljišča, eventuelno mora krajevni komisar ta načrt pojasniti udeležnikom na licu mesta.

Pri delitvah gozdnih zemljišč se mora sestaviti tudi gospodarski načrt in gospodarski red za dotični gozd. Pri delitvah planinskih in pašnih skupnosti so potrebne tudi posebne določbe, ki se sprejmejo v delitveni in ureditveni načrt. Važno je, da se vrše pri inštituciji, pri agrarni operaciji, vsa uradovanja v izgotovitev načrtov komisijskih obhodov in tako dalje na državne stroške.

Iz gorenjih precej zgoščeno sestavljenih glavnih točk agrarnega postopanja se vidi, da je to postopanja velike važnosti, ker prihrani strankam ogromne stroške posameznih delitvenih pogodb, in načrtov in ureja na praktični podlagi s hipnimi koraki lastninska in druga prava glede skupnih zemljišč.

Pod bivšim režimom je bil postavljen za notranjski del že mnogo let krajevni agrarni komisar, kakor tudi za goriški del, toda še le leta 1914.

Tudi na Koroškem, kar ga je pod deželno upravo Goriško, so agrarne oblasti že delovale mnogo časa pred izbruhom svetovne vojne.

Praktičnih uspehov agrarnih operacij ni bilo na Goriškem, ker je kmalu na to izbruhnila svetovna vojska. Drugače je to na Notranjskem, kjer je večina operativ izdelanih ter čakajo akti v Ljubljani pogodb med obema državama, ki bodo omogočile prehod teh aktov semkaj.

Za enkrat se tukaj vlada niti zmenila ni za to velevažno institucijo, da bi izmed sposobnih uradnikov postavila krajevnega komisarja za agrarne operacije s potrebnim tehničnim oddelkom. (Sposobni uradniki so že tu).

V tem oziru moramo omeniti, da je občni zbor slovenskih županov razpravljal o tem vprašanju in sklenil ostro resolucijo, ki jo je prinesel tudi naš list.

Toliko že narejenega dela čaka svojega odrešenika, ako ga dočaka. Prah se gosti nad skoro že dovršenimi akti in naši gozdni odseki, agrarne zadruge, skupnosti še danes nimajo svoje nadzorovalne odnosno izvrševalne oblasti, katera bi njihovim sklepom dala pravokrepost.

Prišla je vojna, ki ni ukinita kompetence krajevnih komisarjev za agrarne operacije, prišel pa je prevrat, ki sicer ni ukinit predstojnosti agrarnih operacij, pač pa odstranil krajevnega komisarja, tako da čakamo danes na imenovanje novega.

Postopanje počiva, kakor pravimo, in se bode nadaljevalo, kadar bode imenovan nov krajevni komisar.

Da bi bilo postopanje vsled tega dogodka ukinito, se ne more reči, ker že uvedenega postopanja, ki je zemljejknjižno zaznamovano, ni mogoče ukiniti vsled vis maior in ni mogoče vseh razglasov tičoče se posameznih faz agrarnega postopanja odpraviti, drugače kakor z zakonom, ki stavi izven veljave zakon o agrarnih operacijah.

Napačno bi bilo mnenje, da zakon o agrarnih operacijah nima tu veljave, ker ni krajevnega komisarja, ter da vsled tega je obravnavati take slučaje, tako, kakor ne bi obstojal zakon o agrarnih operacijah.

To mnenje je napačno že v trditvi sami, ker kr. komisar je le izvršilni organ agrarnega postopanja. Pravilno uvedenje agrarnega postopanja obdrži pa svoj učinek in nadalje tudi brez kr. komisarja, ter je glede teh zemljišč vsaka redna sodna pot izključena. Nastalo bi le vprašanje, kdo stopi na mesto neimenovanega kr. komisarja. Je to paradoksen slučaj, ker imamo zakon in nimamo izvršilnih organov.

Toda ne glede na to nam pomaga sam zakon o delitvi skupnih zemljišč, ki po par. 104, 108 in sledeči predvideva subsidiarno kompetenco politično upravnih oblasti, in moje mnenje je, da se morajo v tem slučaju gozdni odseki, kjer je uvedeno agrarno postopanje obračati na pristojne politične oblasti, ki bodo uvidevale potrebo povociranja imenovanja krajevnega komisarja.

Najvažnejše določbe tega zakona so sledeče: Ako govorimo o agrarnih operacijah moramo razumeti pod tem pojmom postopanje o delitvi skupnih zemljišč in o ureditvi na njé se nanašajočih skupnih pravic glede vživanja in oskrbovanja v zvezi med seboj, kakor s tem, da se odstopijo deleži skupnega zemljišča v popolno, neodvisno zasebno last ter se to v zemljiški knjigi uvede.

Oblasti, ki so pristojne postopati v agrarnih operacijah so:

Kr. komisarji kot I. stopinje, kot druga instanca deželna komisija in nad temi ministerijalna komisija pri ministerstvu za poljedelstvo.

Vsaka odločitev o sporih, ki nastanejo med deležniki spada pred kr. komisarja ter je sodna pot izključena. Pred rednega sodnika spadajo spori o lastninah ali posestih. To je sporih o tem, ali dotično zemljišče spada v last skupnosti, ali tretje osebe.

Od dneva razglasitve v uradnem listu, da je pričelo delovanje kr. komisarja glede zemljišča, ki je

zato določeno, veljajo določila tega zakona o pristojnosti agrarnih oblasti. Od tega dneva je redna sodna pot izključena. (§ 65 deželnega zakona z dne 21. marca 1913.)

Istoglasna določba deželn. zakona za Kranjsko.

Krajevnemu komisarju na strani stoji tehnični oddelek z zemljemerci in inženjerji ter njihovi pomočniki. Ko se deli skupno zemljišče, ima vsak deležnik pravico zahtevati delež celotnega zemljišča v razmerju z njegovo pravico. V slučaju nesporazuma določijo izvedenci velikost užitka. Kadar je krajevni komisar naznanil zemljknjižnemu uradu zemljišče, o katerem se je uvedlo delitveno postopanje, ne sme se od tega časa izvršiti nobena vknjižba glede omenjenega zemljišča v zemljiški knjigi. Vse prošnje za vknjižbo naj se pošiljajo kr. komisarju, da izreče sodbo o njih ter izreče, ali je dopustna prošnja za vknjižbo.

Dr. Vl. Orel.

Kuge goveje živine v Rusiji.

V mirnem času se je nahajalo stalno ognjišče govejih kug v Perziji in Turčiji. Nevarnost prenosa teh kug za Rusijo sta bili perzijska in turška meja. Vzorne sanitarno - veterinarne odredbe so v mirnem času zaježevale prenos teh bolezní v notranjost Rusije, dokler ni v l. 1917 razširila iste bolezní brezglava demobilizacija ruskih armad. Meščanske in rusko - poljska vojna so seveda še pospešile čim večjo razširjenje istih.

Poročila katera prihajajo iz današnje Rusije so mnogokrat netočna in nejasna. Sledeče statistike so povzete po neki berolinski reviji in iz »Jugoslovenskega Veterinarskega glasnika«:

V primeri z letom 1914 se je število domačih živali v Rusiji močno skrčilo. Profesor Zagrodski ceni število goved v sedanji Rusiji komaj na 25—30% prejšnjega stanja, število konj komaj na 30—35% prejšnjega stanja. Več kot 2/3 domačih živali je pobrala lakota in kuga. Ovcjereja je po poročilih zgoraj omenjenega profesorja docela vničena. V ostalih državah katere so bile tudi zapletene v svetovno vojno se je stanje domačih živali po vojni že narastlo na prejšnjo višino. Samo Poljska si še ni opomogla, ker tam deloma še razsaja silno morilna nalezljiva bolezen med govejo živino takozvana goveja kuga. (Pestis bovum). Tudi v Rusiji divja naravnost katastrofalno goveja kuga. Profesor Zagrodski meni, da je v Rusiji poginilo v zadnjih letih 3—5 milijonov živine za to boleznijo. Ako pomislimo, da brez vprežne živine, razven kjer so stroji na razpolago, ni mogoče obdelovati

polje, da ostanejo silne pokrajine ravno vsled tega neposejane in neobdelane, potem lahko razvidimo, da posredujejo tudi te živalske kuge neposredno ono silno tragično umiranje ruskega ljudstva, katero ostaja na ta način vsled neobdelanih polj brez živeža. Od drugih kug goveje živine silno razsajajo v Rusiji v najširših dimenzijah vranični prisad (anthrax), pljučna kuga goved, garje, pri konjih pa smrkavost (malleus). Konjski material rdeče armade je okužen po 50% po tej pogubonosni konjski bolezni, konji civilnih prebivalcev prikazujejo statistiko 20-30% okuženih in tako zapisanih poginu. Karakteristično za razširjenost te bolezni je, da je v eni sami bolnici na Krimu umrlo v enem letu nad 400 ljudi, kateri so oboleli okuženi po konjski smrkavosti! Obramba proti tej pogubonosni kugi se je začela organizirati v Rusiji šele v zadnjem času v večjem obsegu. Profesor Rozancov je izdelal poseben načrt v to svrhu. Po njegovem načrtu bi se začelo čiščenje od severozahodnih, najmanj okuženih gubernij proti jugozahodu. Vse konje posameznih vasi, mest preiščejo državni živinozdravniki. Število vseh živinozdravnikov v sovjetski Rusiji znaša okrog 3000, dočim jih je približno 2000 pobrala vojska in revolucija, tako da so Rusi izgubili 2/5 »veterinarskih delavcev«, kakor se ti sedaj imenujejo. Torej načrt pobijanja malleusa je ta: vsaka posamezna žival mora biti preiskana po živinozdravniku. Konje, na katerih se najdejo očitni in jasni znaki obolezlosti puste takoj pobiti, bolezní sumljive konje izolirajo

v posebnih vojaških formacijah ali na državnih domenh. Ker primanjkuje razven zdravniškega osobja tudi najenostavnejših razkuževalnih sredstev in drugih zdravil, dvomijo strokovnjaki, da bi se dala v doglednem času iztrebiti ta silno nevarna konjska kuga.

Enako katastrofalen obseg je dosegla v Rusiji tudi goveja kuga. Statistika pravi, da je v Rusiji v zadnjih letih poginilo za to boleznijo 3—5 milijonov goveje živine.

Tudi poročila o stanju živinoreje iz delne mejašice Rusije proti zapadu, to je Poljske, prihajajo poročila o silni gospodarski škodi, katero povzročča tej državi goveja kuga. Poljska država je v zadnjih letih izdala že ogromne svote denarja, katere je porabila proti kužnim boleznim goved. Postavila je celo armado sanitetnih delavcev, kateri so šli v boj proti govejim kugam, bodisi da so goved cepili proti tem boleznim, bodisi, da so sumljive in okužene okraje ogradili. Iz Poljske imamo popolnoma zanesljiva poročila o razširjenosti bolezni. Pisec teh vrst ima v rokah poročila jugoslovanskih veterinarjev, katere je vlada poslala Poljski na pomoč v boj proti goveji kugi. Tudi iz Romunije prihajajo poročila, da se tam širi goveja kuga. Jugoslavija je letos meseca maja ustavila za nekaj časa uvoz vseh domačih živali iz Romunije.

V Rusiji je bila uradno ugotovljena goveja kuga l. 1919 v 10 gubernijah z 38 distrikti in 727 dvorci, l. 1920. v 19 gubernijah 789 okraji in 1910 dvorci, l. 1921. v 18 gubernijah Rusije in Ukrajine. Podatki so seveda več kot pomankljivi. Pogine pa 60—80% goved. Obramba se je začela organizirati šele 1920. V vsaki provinci se je določil direktor

inštruktor ter so se potegnili razen lokalnih tudi obmejni kordoni. Ves jugovzhodni del Rusije in Ukrajine dozdeva se, da je okužen. Ker divja v teh krajih vrhu tega še lakota, je položaj živinoreje obupen.

Koliko stane državo boj proti goveji kugi in kakšne zdravstveno in veterinarne odredbe so potrebne, razvidimo iz sledečega slučaja:

Leta 1920. se je pojavila goveja kuga v Belgiji. Francoska vlada je takrat ustavila na vseh mejnih progah proti Belgiji 30 km na globoko ves promet. Napravili so v onem delu dežele popis vseh goved, noben živinorejec ni smel nobenega repa prodati ne dokupiti, vsa goveja živina je stala neposredno pod kontrolo zdravstveno in redarstvenih komisij. Celo lov na divjačino je bil prepovedan! Francoska vlada je dala takoj na razpolago poljedeljskemu ministrstvu milijon frankov, s katero svoto naj bi se nabavila takoj za vsak slučaj dovoljna množina zdravilnega cepiva. Na belgijski živinozdravniški visoki šoli v Cureghamu so bili zaposleni razven belgijskih tudi francoski strokovnjaki pri izdelovanju seruma, to je cepiva. Delali so se cepilni poskusi, kako bi se prišlo tej silno pogubonosni bolezni najlažje do živega. Na to visoko šolo so bili poslani v svrhu proučevanj tudi strokovnjaki iz Holandske, Jugoslavije, Danske, Italije in Španije.

V Belgiji se je kmalu posrečilo, da so zatrli te za narodno gospodarstvo tako pogubonosne neprilike. Upajmo, da se bo v doglednem času tudi ruskim sanitarnim delavcem s pomočjo drugih držav posrečilo omejiti ono silno gospodarsko škodo ruskega ljudstva, katere jim povzročajo kužne bolezni. —

Živinozdravnik I. Gerbic.

Knjigovodski tečaj.

Poslovni dogodki v mesecu marcu 1922.

2. marec

Dolinar Ivan, krojač v Devinu je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 4000.—

3. marec

Cimperšek Franc, posestnik v Tržiču je vložil kot hran. vlogo znesek . . . L 200.—

6. marec

Novak Ciril, Ivanov, brivec v Tržiču je dobil posojilo v znesku . . . L 7000.—

Isti je plačal za 6% obresti posojila . . . L 210.—

za koleke in stroške . . . L 58.—

Za nakup kolekov smo izdali . . . L 45.—

Abram Josip, pok. Ivana, posestnik v Tržiču je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 2800.—

15. marec

Cimperšek Franc je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 800.—

Bevk Bogumil je dvignil od svoje hranilne vloge znesek . . . L 800.—

21. marec

Ogrizek Edvard, Ivanov, mizar v Tržiču je pristopil kot član in vplačal za 1 delež . . . L 20.—

za pristopnino . . . L 2.—

za člansko knjižico . . . L 1.—

29. marec

Cimperšek Franc je vložil kot hranilno vlogo znesek . . . L 2000.—

Abram Josip je dvignil od svoje hranilne vloge znesek . . . L 1500.—

31. marec

Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun	L 11000.—
Ogrizek Edvard Ivanov, mizar v Tržiču, je dobil posojilo v znesku	L 12000.—
Isti je plačal za 6% obresti posojila	L 360.—
za stroške in koleke	L 92.—
Za nakup kolekov smo izdali	L 76.—
Uradniku smo plačali za mesec marec	L 50.—

Poslovni dogodki v mesecu aprilu 1922.

7. april

Čibej Alojzij je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 2000.—
---	----------

10. april

Abram Josip je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 1000.—
Bevk Bogumil je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 5000.—

11. april

Cimperšek Franc je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 3000.—
Zadružni Zvezi v Gorici smo poslali kot vlogo v tekoči račun	L 11000.—

24. april

Cimperšek Franc je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 1500.—
---	----------

27. april

Peternel Gregor, pok. Gregorja, posetnik v Tržiču je pristopil kot član in vplačal	
za 1 delež	L 20.—
za pristopnino	L 2.—
za člansko knjižico	L 1.—
Isti je dobil posojilo v znesku	L 25000.—
Isti je plačal za 6% obresti	L 750.—
za stroške in koleke	L 142.—
Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun	L 22500.—
Za nakup kolekov smo izdali	L 116.—

30. april

Uradniku smo plačali za mesec april	L 50.—
---	--------

Poslovni dogodki v mesecu maju 1922.

4. maj

Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun	L 3000.—
Čibej Alojzij je dvignil od svoje hranilne vloge	L 1000.—

6. maj

Dolinar Ivan je dvignil od svoje hranilne vloge	L 1500.—
---	----------

10. maj

Dolinar Ivan je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 94.60
--	---------

16. maj

Bevk Bogumil je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 1200.—
--	----------

20. maj

Česnik Franc, trgovec v Tržiču je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 1000.—
--	----------

22. maj

Rakovšček Hinko Ivanov, vrtnar v Tržiču je pristopil kot član in plačal:	
za 1 delež	L 20.—
za pristopnino	L 2.—
za člansko knjižico	L 1.—

30. maj

Rakovšček Hinko je dobil posojilo v znesku	L 5000.—
Isti je plačal za 6% obresti posojila	L 150.—
za stroške in koleke	L 33.—
Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun	L 2000.—
Za nakup kolekov smo izdali	L 24.—
Za pisemske znamke smo izdali	L 10.—

31. maj

Uradniku smo plačali za mesec maj	L 50.—
---	--------

Poslovni dogodki v mesecu juniju 1922.

1. junij.

Čibej Alojzij je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 7000.—
Dolinar Ivan je vložil kot hranilno vlogo znesek	L 1900.—

2. junij.

Zadružni Zvezi v Gorici smo poslali kot vlogo v tekoči račun znesek	L 9000.—
---	----------

10. junij.

Ogrizek Edvard je vrnil na račun posojila znesek	L 2000.—
--	----------

11. junij.

Zadružni zvezi v Gorici smo poslali kot vlogo v tekoči račun znesek	L 2000.—
---	----------

30. junij.

Ivan Sedej, Francetov, mesar v Tržiču je pristopil kot član in plačal:	
za 1 delež	L 20.—
za pristopnino	L 2.—
za člansko knjižico	L 1.—
Istemu smo dali posojilo v znesku	L 1000.—
Isti je plačal za 6% posojila	L 30.—
za uradne stroške	L 6.—
Pri Zadružni Zvezi v Gorici smo dvignili na tekoči račun	L 1500.—
Za koleke smo izdali	L 5.—
Uradniku smo plačali za mesec junij	L 50.—

Alojzij Bajec.

O tuberkulozi.

Tuberkuloza v splošnem in posebno pljučna tuberkuloza je eden izmed največjih sovražnikov človeštva. Sedmi del vseh ljudi umrje na tuberkulozi, v velikih mestih in industrijskih centrih pa je mortaliteta na pljučni tuberkulozi še večja. Če razrežemo telesa umrlih na katerikoli drugi bolezn, dobimo v pljučih zelo pogostoma mala tuberkulozna ognjišča ali pa njih brazgotine in zvapnele žleze. Ti sledovi tuberkuloze so pri novorojencih redki, že pogostejši pri otrocih, se bolj pa pri odraslih. Pri 2/3 do 3/4 vseh mrličev lahko dokažemo tuberkulozna ognjišča, iz česar sledi, da se večina ljudi okuži s tuberkulozo, ampak mnogi spet ozdravijo, oziroma se tuberkuloza pri njih ne razširi.

Tuberkuloza spada med nalezljive bolezni, kot je dokazal že Villemin l. 1868, ko je precepil tuberkulozo na živali. L. 1882 je našel Robert Koch tuberkulozni bacilus in tudi dokazal, da ravno ta bacilus dela tuberkulozne spremembe kot lupus obraz, kostno jetiko, tuberkulozno meningitis, skrofulozo in ne samo pljučno tuberkulozo, razun tega je vzgojil tuberkulozne bacile na umetni hranilni podlagi in s temi kulturami spet okuževal živali, na katerih se je potem razvila tipična tuberkuloza.

Bacilus sam je mala tenka palčica, v dolgoti za tretjino rudečega telesca, barva se po Gramu, — Gram je iznajditelj svoje posebne metode barvanja bacilov — pozitivno; vzgojiti se da na agarju, agar je neka zmes, ki služi za hranilno podlago bakterijem ali pa tudi na krvnem serumu, kjer dela male suhe luskinice! Raste zelo počasi in samo pri toploti 37 stopinj Celsija. Proti solnčni svetlobi je zelo občutljiv, v suhem, posebno v zaprtih malo prezračenih prostorih pa živi zelo dolgo. Tudi mraz ga ne uniči.

Razločujemo več vrst tuberkulozних bacilov, in sicer človeški tip (*typus humanus*), tip goveje živine (*bovinus*), pasji, mačji, kunčji tip (*caninus*) in kokošji, ptičji tip (*gallinaceus*).

Seveda se da eden teh tipov prenesti tudi na kakšno drugo žival in posebno na človeka, nasprotno se človeški tip težje prime kakšne živali. Torej vidimo, da je vsaka živalska in še posebno goveja tuberkuloza zelo nevarna za človeka. Posebno rada se razširi tuberkuloza s hrano pri dojenčkih, taka tuberkuloza pride v čreva, odtam se okužujejo trebušne žleze (bezgavke), odkoder preide potem infekcija v kri.

Tržno mleko, ki prihaja iz različnih hlevov v mlekarno in od tam k odjemalcu, ima skoraj zmeraj tuberkulozne bacile v sebi. To nam je razumljivo, ako pomislimo, da je tuberkuloza med govejo živino zelo razširjena. Radi tega moramo vsako mleko brez izjeme zavreti 5—10 minut dolgo,

da na ta način ubijemo v mleku vsako kal, iz katere bi lahko nastala kakšna bolezen. 10 minut prekuhano mleko je potem sterilizovano (razkuženo).

Da je tuberkuloza nalezljiva bolezen, lahko dokažemo sledečim potom: n. pr. v hlev, kjer je do sedaj samo zdrava goveja živina, pripeljemo na odprti tuberkulozi bolnega bika; čez nekaj časa zbolijo več glav živine na akutni tuberkulozi. Ravno tako zbolijo na tuberkulozi zdravi otroci, ako pridejo samo za par ur v dotiko z enim bolnikom, ki boleha na odprti tuberkulozi. Večkrat lahko zasledujemo v življenju, da vsaka stranka, ki pride v gotovo od tuberkuloze okuženo stanovanje, oboji čez nekaj časa na tuberkulozi. Tudi med zakonci lahko prenese tuberkulozo eden na drugega. Najbolj so v nevarnosti seveda taki ljudje, ki so v trajnem stiku z tuberkuloznimi bolniki, t. j. strežaji v bolnicah in zdravniki, bližji sorodniki, itd.

Tuberkulozni bacilus se prenaša od bolnika na okolico potom ekskretov, posebno pljunkov, Ožja okolica takih bolnikov, posebno sobe, kjer bivajo, prah postelje, omare, preproge, zidovi, opra, žlice, kozarci, tase itd. je napolnjena z tuberkuloznimi bacili. Ako se pluva tak bolnik na tla ali pa v robec, kjer se pljunek posuši in se bacili raztresejo v prahu, potem je tak individuum velika nevarnost za svojo okolico. Zrak, ki ga tuberkulozni bolnik izdihuje, nima bacilov v sebi, le kadar zakašlja, vrže iz sebe milijarde bacilov, ki sedijo na drobnih kapljicah njegovega katarja. Ker pa je človek za tuberkulozo najbolj občutljiv na pljučah, ozir. je infekcijsnost potom inhalacije najbolj velika in nevarna, — kakor je Flügge dokazal v novejšem času — potem lahko razumemo, v kakšni nevarnosti je človek, če ga njegov tovariš v svoji brezobzirnosti pri kašlju ostrka s svojim pljuncem po obrazu.

Vendar pa ne zbolijo na tuberkulozi vsakdo, ki je prišel v dotiko z bolnikom, ki ima odprto tuberkulozo. Človeško telo namreč ima na razpolago različna obrambna sredstva. S hrano zavžiti bacili lahko poginejo že v želodčni kislini ali pa gredo naglo skozi čreva, tako da se ne morejo vgnezditi kje v sluznici. Bacili v nosu in bronhijih pridejo spet na prosto z različnimi sekreti, ki jih človek izpljune. Ako pride naenkrat velika množina teh tuberkulozних bacilov v telo, potem ne zadoščajo ta preventivna sredstva telesa, posebno še če je dotična sluznica bolna. Radi tega se tuberkuloza posebno rada razvije po kroničnih bronhijalnih katarjih. Pri kamnosekih, tobačnih delavcih, kovačih itd., kjer pridejo z dotičnim prahom različna ostra mala telesca v telo in ranijo sluznico sapnika in pljučno tkanj, katere ranice dajo ugodno podlago za infekcijo s tuberkulozo.

Noben človek ni popolnoma imun (nesprejemljiv) za tuberkulozo, ampak nekterim je bolj, drugim manj nevarna; taka dispozicija se poveča z alkoholizmom, sladkorno boleznijo (diabetes), nosečnostjo; tudi sifilis, influenza, tifus, oslovski kašelj in ošpice pospešujejo infekcijo, kakor tudi poslabšajo že obstoječo skrito tuberkulozo.

O podedljivosti tuberkuloze so mnenja še precej različna, vemo le, da je otrok v maternici že lahko tuberkulozno okužen, kakor tudi vemo, da otroci tuberkuloznih starišev imajo predispozicijo za tuberkulozo, t. j. njih odporna sila proti tuberkulozi je zelo zmanjšana, tako da takšni otroci zbolé kaj radi na akutni tuberkulozi že tekom svojega prvega ali drugega leta.

Na odraslem človeku zapazimo to dispozicijo za tuberkulozo kot tako zvaní »habitus phthisicus« to so znaki: nežen, bled, ozek obraz, bistre oči, lepo zobovje, dolg vrat, ozek prsni koš, ki je večinoma v legi ekspirija (izdiha), globoke jamice nad ključnico, razburljivost srca in cevi (hitra rudečica in bledost), dolge tenke roke in noge, slabo razvito mišičevje. Te spremembe pusti lahko tudi v mladih letih prestala tuberkuloza.

Kjer vdre tuberkulozni bacilus v telo, tam se razvije večkrat, a ne zmeraj, malo tuberkulozno ognjišče, takozvani tuberkel; ali pa potuje — posebno pri otrocih — skozi sluznico dihalnih organov ali pa čreva v najbližje žleze (bezgavke), in tu se šele ustavi ter se razvije iz njega tuberkel. Take slučaje vidimo pri dojenčkih, ki zavžijejo tuberkulozno mleko: okuži se sluznica čreva, od tam gredo bacili do trebušnih žlez v bližini čreva, nakar se razvije prava tuberkuloza celega trebuha in potom krvi splošna tuberkuloza po celem telesu.

Z vrtanjem s prstom v nosu se rani nekoliko nosna sluznica, se okuži s prstom, ki je bil v dotiki z tuberkulozno zmesjo, nakar nastane takozvani obrazni lupus (lupus = volk, ker je koža = kožna tuberkuloza.)

Akoravno je tuberkuloza genitalijev precej pogosta, se infekcija ne prenese potom občevanja, ampak skoraj zmeraj po krvi, iz katerega drugega že bolnega organa.

Največkrat pa se okuži človek na bronkijalnih žlezah in pljučnih konicah. To si razlagamo tako, da imajo konice posebno dispozicijo za tuberkulozno infekcijo in pa da je ravno prehod od malih bronhijolov na pljučno tkanj tako ozek in dolg, da se tam prav lahko sprimejo s prahom vdihnjeni bacili in se tam stalno naselijo, razun tega se konice pri dihanju ne raztezajo toliko kot drugi deli pljuč. Kjer se vgnezdijo tuberkulozni bacili v tkanji, nastane navadno malo trdo zrnice, imenovano tuberkel, začetkoma v velikosti prosečna zrnca in prozorno, se pozneje poveča, porumeni in postane neprozorno. Mikroskopično sestoji tuberkel iz epiteloidnih, nagrmadenih v centru okroglih in različnih drugih celic. Ker ni

hranjen od krvi in pa ker oddajajo telesa tuberkuloznih bacilov strupove, ki vplivajo škodljivo na te celice, slednje razpadejo, se »usirijo« (koagulacijska nekroza) — v rumeno-belkasto zmes, brez sledov o nekdanji strukturi tkanji.

Med tem ko razpada centrum tuberkula, lahko nastane v okolici večji pritok krvi (hyperaemia), se pomnoži vezivna tkanj ter zajame v sebe cel tuberkel kot v okroglo kapico. Tak tuberkel pozneje zvapni ter je neskodljiv. Na ta način se ozdravi tuberkuloza. Le žal, da je ta proces le izjema in ne pravilo. Kajti v večini slučajev vdero tuberkulozni bacili v okolico, se tam pomnožé, tkanj se vname in razpade; od tam vdero bacili spet naprej v okolico, vneta tkanj spet razpade itd. To je tip progresivne tuberkuloze. Ščasoma doseže razpadla tkanj velikost lešnika ali pa oreha, in pride polagoma do kakega bronhija, na kar se vlije v ta bronhij in od tam se ta sesirjena vsebina izkašlja na dan s pljunkom. Nastane votlina v tkanji, ki jo imenujemo kaverna.

To je tip odprte progresivne tuberkuloze, t. j. odprta se imenuje zato, ker je tuberkulozno ognjišče v direktnem stiku z zunanjim zrakom in se tuberkulozni bacili razširjajo v okolico pacienta. Dokler ni zveze med tuberkuloznim ognjiščem in zunanjim zrakom, t. j. tuberkulozni bacili ostajajo zmeraj še v tuberkulozni tkanji, imenujemo to tuberkulozo zaprto progresivno tuberkulozo. Progresivna tuberkuloza se imenuje radi tega, ker se proces — tuberkulozno obolenje — širi in raste; kakor hitro se pa tak proces ustavi, t. j. pacient ne pljuje nobenega katarja ter nima nobenega znaka progresivnega tuberkuloznega ognjišča na sebi, imenujemo to tuberkulozo latentno tuberkulozo. Vsaka odprta tuberkuloza je torej v stiku z zunanjostjo, torej tudi podvržena raznim mešanim infekcijam potom bronhijev.

Še eno sliko pljučne tuberkuloze imamo in to je tuberkulozna pljučnica, ki velja za zelo nevarno. Ta pljučnica je povzročena od tuberkuloznih bacilov, se pa razločuje od navadne pljučnice v tem, da nima krize 7. ali 9. dan, ampak vročina ostane dalj časa na višini in pada le polagoma, nakar šele začne pacient kašljati v večji meri. V teh pljunkih se nahajajo velikanske množine tuberkuloznih bacilov.

Ako zjé tako tuberkulozno ognjišče enkrat do pljučne mreže, se slednja zdraži in vname, nakar reaguje z suhim ali pa mokrim eksudatom (iz potenjem): pacient dobi zapljučnico. Kadar je izjedena tudi ta pljučna mreža, se zveže prostor med pljučami in rebri z zunanjim zrakom, ako je bilo že preje dotično tuberkulozno ognjišče v zvezi s katerim bronhijem. Tako stanje imenujemo pneumothorax (t. j. = zrak (plin) med pljučami in rebri). Ako pa zjé tuberkulozno ognjišče do kakšne večje žile, slednja počí in zlije kri v dotično kaverno, od tam skozi bronhij in usta na zu-

naj; pravimo, da pacient bruha kri. Bruhanje krvi iz pljuč je torej zmerom znamenje progresivne tuberkuloze.

Pljučna tuberkuloza se priplazi v človeka skoraj neopazno in brez značilnih pojavov. Pogostoma se skriva začetek tuberkuloze pod sliko trdovratnega bronhijalnega katarja; mnogi mislijo, da so se prehladili, drugi spet, da trpe na želodčni bolezni, ker so zgubili tek do jedi. Pri devojkah in mladih ženah zbuja bledost obraza in nerednost menstruacije misel na chlorozo (anemijo). Taki pacienti vidno upadajo in se sušijo, kar se ne zgodi pri navadni bronhitidi ali pa pri chlorozi; ustrudijo se hitro, po dolgih hojah in težavah ne pridejo do sape in se jim telesna temperatura zviša. Največje važnosti je merjenje telesne temperature, ker je ista v začetku tuberkuloze skoraj zmeraj nekoliko zvišana. Meri se tako, da vtakneš termometer globoko pod jezik. Merjenje pod pazduho ni tako zanesljiva za male spremembe. Ako najdeš zjutraj in zvečer nad 37°, si lahko gotov, da so te temperature abnormalne. Skoraj vedno ima tak pacient še suh površen kašelj — on »pokašlje«. Ako kdaj izpljune in najde na pljunku par krvavih črtic, se pacientov obraz zresni in sedaj ga skrb prižene k zdravniku. Nekteri pacienti čutijo zbadanje v prsih — kot bi jih zbadel z iglo, — bodisi pri dihanju, pri hitri hoji, pri slabem vremenu itd.; to zbadanje je znak, da je bolezen dosegla prsno mrežo, ker slednja ima živce, pljučna tkanj sama jih nima. Spet druge pacijente tišči nekaj na prsih, imajo občutek, kot bi se jim rebra pod prsno kostjo krčila; pri kašljanju imajo tudi bolečine v sapnikih.

Vse to so znaki, ki pričajo, da dotični, ki ima enega izmed teh znakov, je sumljiv, da je okužen od tuberkuloze. Do jasnosti pripelje le natančna zdravniška preiskava.

Kakor sem zgoraj omenil, vsebuje mrtvo telo tuberkuloznih bacilov strupove. Koch je vzgojil tuberkulozne bacile na mešanici juhe in glicerina; to kulturo je izparil (kot se kuha žganje) nakar je imenoval tekočino tuberkulin; seveda so bacili v vročini poginili in vrela voda je izvelkla iz teles bacilov omenjene strupove. Ako vbrizgnemo sedaj en miligram te tekočine tuberkuloznemu pod kožo, reaguje celo pacientovo telo z vročino, mrzlico, stanje se poslabša; čez 5—6 dni izginejo ti znaki in pacient se čuti kot preje. Ako pa vbrizgnemo zdravemu človeku (otroku) to količino, jo prenese brez vsake spremembe v zdravju, t. j. na tuberkulozi bolan človek je mnogo bolj občutljiv za tuberkulin kot zdrav človek.

To poskušajo delamo le pri otrocih, ker skoraj vsak odrasel človek je imel v otroških letih ali pa še ima kakšna tuberkulozna ognjišča v sebi, ki so sedaj lokalizovana ali pa celo ozdravljena, a vendar reaguje njih telo, kar je znamenje, da ima še strupove tuberkuloze v sebi. Razun te splošne

reakcije nastane večkrat tudi lokalna reakcija tuberkuloznega ognjišča samega, t. j. dotično ognjišče vdobi močan pritok krvi in »se vnašne«, in pa lokalna reakcija na koži, kjer smo vbrizgnili; tu se napravi malo trdo vnetje.

Čim prej se spozna tuberkulozna infekcija, tem več je upanja, da bolnik popolnoma ozdravi. Če so že vsi znaki tu, potem navadno ni več mogoče zadržati poteka bolezni. Ozdravljiv je le prvi štadij, ko še nimamo kavern in razpada tkanji. Če pacient že kašlja, je znak, da meče iz sebe s katarjem tudi že razpadlo tkanj — takega bolnika je mogoče le zboljšati, t. j. vzdrži se ga pri močeh, odebeli se, prenese tudi nekaj naporov, potek bolezni ne napreduje več s tako naglico kot če bi se ne zdravil.

K komplikacijam (omenil sem že vnetje prsne mreže, pneumothorax in bruhanje krvi) prištejem še pokvarjen želodec, ki večinoma spremlja vsakega tuberkuloznega, posebno nima teka, ko ima zvišano temperaturo. Ako požira katar, se okužuje tudi črevo, kar se pogostoma dogodi pri otrocih.

Nastane vprašanje, kako naj se ubranimo tuberkuloze? Tuberkuloze se ubranimo le z utrditvijo telesa, t. j. z zadostno hrano, čistostjo, življenjem zraku in svetlobe, z zdravim stanovanjem, z zadostnim gibanjem telesa, z zmernim življenjem, z izogibanjem prenapornosti. Jekleno in negovano telo odbije ta upliv tuberkuloznih bacilov, ako le niso premočni (virulentni), v preveliki množini in ne dohajajo prepogosto v telo. Še le ko je odporna sila telesa oškodovana in zmanjšana, zamore se vgnezditi tuberkulozna infekcija. V drugi vrsti pride v poštev, da infekcijo sploh zabranimo (antibacilarna profilaksa), t. j. bacile moramo napraviti neškodljive, tuberkulozne pljunke skrbno razkuževati in zabranjevati dotik z njimi. Zato morajo vsi tuberkulozni svoje pljunke shranjevati v zaprtih posodah, ki vsebujejo kako razkužujočo tekočino, ne smejo pljuvati v žepni robec, še manj pa na tla, ne smejo kašljati svojemu bližnjemu v obraz, roke in perilo morajo imeti zmeraj snažno, vsako poljubovanje je prepovedano. Kdor streže tuberkuloznemu, naj dene bolnikovo perilo s pacienta takoj v vodo in naj je potem skuha, naj ne spi pri bolniku, naj večkrat izpere prostore in opravo v bolnikovi sobi, da na ta način odnese iz nje prah in z njim bacile. Posebno pažnjo potrebujejo otroci bolnih starišev, ker je največ tuberkuloznih infekcij v otroških letih. Ako je le mogoče, naj vzrastejo taki otroci daleč od starišev, v zdravi družini, pošljejo se naj na deželo, kot delajo »ferijalne kolonije« za velikomestne otroke.

Večina slučajev pljučne tuberkuloze je ozdravljiva s sistematičnim dvignjenjem odpornih sil organizma, ako začnemo z dvignjenjem dovolj zgodaj, in vztrajamo z zdravljenjem dovolj dolgo. Glavni faktorji telesne okrepitve so svetloba in zrak, mir in negovanje, sistematična hranitev, gimnastika, v posameznih slučajih medikamentozno

zdravljenje. Zato je treba, da vzamemo bolnika iz svojega obližja in poklica, da menjamo za dolgo dobo zrak in pokrajino. Na ta način je bilo ozdravljenih že mnogo pljučnih tuberkuloz.

Druga pot k zdravljenju je ta, da vbrizgnemo bolniku protistrupe, kateri oškodujejo tuberkulozne bacile v njih moči in rasti, s čimur se dvignejo odporne sile organizma.

Tretja pot je mehanična, t. j. umetno napravimo pneumothorax s tem, da vbrizgnemo kakšen plin med rebra in pljuča, ta plin pritiska na pljuča, tako da so popolnoma mirna, kar pospešuje njih zvapnenje, oziroma zdravljenje.

Način zdravljenja določi zdravnik, ki je bolnika preiskal. Ne gledé na način zdravljenja upliva sprememba podnebja, zelo ugodno na bolnika.

»Ven iz zaprašene in zadimljene atmosfere velikega mesta!« — to je bojni klic vseh protituberkuloznih bojevnikov in tuberkuloznih pacientov samih. Vsak tuberkulozni mora kolikor mogoče hitro in kolikor mogoče dolgo na deželo, v gozd, na zrak, ki je brez tuberkuloznih bacilov, solnčen, ne premoker in brez vetrov. Ako je bolnik že v štadiju razpada, je seveda malo upanja več, da bi popolnoma okreval. Najčistejši zrak je in najbližje solncu smo na hribih, najmanj tisoč metrov nad morjem. Tudi na morju je zrak brez bacilov, ker ni prahu, na obrežju samem je že slabše kot na otoku ali pa celo na ladji sredi morja.

Seveda si ne more vsak bolnik privoščiti takega zdravljenja, a v toplih letnih dneh vendar lahko zleti na deželo za par mesecev, v drugem času se zdravi doma po zdravnikovem navodilu.

Zdravljenje z ležanjem je odvisno od popolnoma urejenega življenja; pacient mora zjutraj dolgo ležati, zvečer gre zgodaj spat, ogiblje se vsakega naporenega ali razburljivega dela, vživa hrano ob določenih urah. Koliko se sme pregibati, odloči zdravnik; krepkejši bolnik brez vročine lahko dela male sprehode, ako raste s tem tek do jedi, moč in telesna teža ter se tudi čuti boljše. Nežni in (anemični) malokrvni bolniki se zdravijo bolje z ležanjem; bolnik leži na (kanapeju) divanu dve do pet ur na balkonu ali v vrtu, obsjan od solnca, proti vetru in mrazu dobro pokrit. Med tem časom je vsaka zabava — tudi govorjenje — nedopustna, ker morajo počivati tudi pljuča, ki se tresejo pri govorjenju; le sem in tja lahko čitajo nekoliko. To zdravljenje traja več tednov in se prekine le, ako postane bolnik nervozen in ne raste na telesni teži.

V boju proti tuberkulozi je posebne važnosti dobra hrana. Bolnik se mora najesti, da mu kaj zažleže na teži; najboljša je mešana obilna hrana. O natančnejših podatkih naj se posvetuje bolnik s svojim zdravnikom.

Brezhibno je dokazano, da vpliva solnčenje ugodno na zdravljenje tuberkulozne tkanji. Radi tega naj vsak bolnik kolikor mogoče mnogo časa

izpostavi celo svoje telo direktnim solnčnim žarkom, najbolje še tako, da vdarjajo solnčni žarki na bolni organ; to lahko dela na vrtu, na balkonu, na travniku, le oči morajo biti zavarovane. Dandanes pozna že vsak človek, kako dobrodelno vplivajo solnčne kopelji na telo. Žal da imamo na razpolago solnce le po leti. V drugih časih si pomagamo dandanes s tako zvanim umetnim višinskim solncem; je to električna žarnica, ki vsebuje izparjeno živo srebro, čigar spektrum oddaja precejšnjo množino ultravioletnih žarkov. (O tem spregovorim pozneje enkrat posebej).

Zdravljenje pospešuje tudi ribanje telesa z vodo ali pa spiritoznimi tekočinami; podkožne žile se razširijo, krvotok se pospeši, obenem dela bolnik zračno kopelj.

Katero zdravljenje je zavzelo v novejši dobi precejšnje dimenzije.

Velika je bila senzacija, ko je nastopil profesor Dr. Robert Koch v Berlinu s svojim takozvanim tuberkulinom; seveda so drugi to iznajdbo takoj pograbili in »iznašli« slične preparate; delali so poskušnje, ki so se bolj ali manj posrečili. Kar do danes vemo za gotovo, je, da imamo v 50% krasne vsphe z zdravljenjem z tuberkulinom, nasprotno pa imamo tudi v 50% nevspehe, kajti zelo težko je določiti, katerega bolnika naj zdravim s tuberkulinom in katerega ne. Danes smo prišli potom študijev o vseh do sklepa, da pravočasno s tuberkulinom zdravljena tuberkuloza posebno pri otrocih popolnoma ozdravi, kakor tudi vemo, da pri teh otrocih pozneje ne pride do kavern — to je do razpada tkanji — seveda, ako začnemo z zdravljenjem kakor rečeno še ob pravem času in zdravimo dovolj dolgo. Zdravljenje s tuberkulinom obstoji v tem, da vbrizgujemo v presledkih minimalne doze pod kožo; te doze polagoma stopnjujemo, da dosežemo en gram tekočine, oziroma tuberkulina. Ako prenese bolnik to dozo brez reakcije, ga je smatrati za ozdravljivega. Isto velja za vse preparate podobne tuberkulinu.

Še nekaj naj omenim: bolnik z odprto tuberkulozo, ki kašlja in pljuje, naj se ne ženi; ker s tem bi zagrešil direkten atentat na svojo ženo, odnosno svojega moža.

Ako bi pa tak bolnik, oziroma taka bolnica toliko ozdravela, da neha kašljati, mora počakati vsaj tri leta s poroko, da se dožene, se li vrne boizen ali ne.

S tem sem očrtal tuberkulozo le v glavnih potezah. Kdor hoče vedeti kaj več o njej, naj vzame v roke večja dela, na primer:

1. Prof. Dr. Friedrich Müller: *Krankheiten der Atmungsorgane.*

2. Prof. Dr. Georg Klemperer: *Therapie innerer Krankheiten.*

3. Prof. Dr. Bacmerster: *Therapie der Lungentuberkulose.*

Med. dr. R. Sfiligoy.

Vzroki neplodnosti med govejo živino.

O neplodnosti med govejo živino tožijo dnevno naši živinorejci. Posebno v onem delu naše dežele, ki je bil po vojni porušen, opaža se neplodnost v zelo veliki meri. Ni nič čudnega. Goveja živina, katera se sedaj redi v tem porušnem delu dežele, se je sesla iz vseh vetrov, to se pravi, bila je nakupljena iz vseh mogočih krajev. O kaki enotni pasmi, o smotreni živinoreji tu ne moremo govoriti. Da ni prisa ravno najboljše živina v te kraje, je razumljivo, ker kjer je pomanjkanje sredstev — za mal denar — ni mogoče kupiti dobrih krav molznic. Ljudi slabi hlevi močno ovirajo razvoj. In se nekaj: v kraje, kamor prinaja mnogo živine od vseh vetrov, ni nič čudnega, ako se zaneajo — kužne bolezni. Marsikteri kmetovalec, kateri redi krave mlečnice in kateri toži o neplodnosti, niti ne ve, da je njegova živina okužena po gotovi kužni bolezni na spolovilih o kateri hočemo govoriti pozneje.

Ogromna gospodarska škoda, katera izvira iz te neplodnosti, bi se dala približno izslediti iz sledečih razmotrivanj:

Vsak živinorejec računa, da mu da krava letno telička, ter da se ji po teletenju zviša laktacija, to je mlečnost. Ako tega ni, usahne vir dohodkov pri živinoreji in mesto dobička ima živinorejec izgubo, posebno ako pomislimo na letošnje visoke cene krme. Živinorejci trpe pri tem silno škodo, kajti kaj se pravi v teh dragih časih za seno, rediti živino brez — lahko bi to tako imenovali — brez letnih obresti, to je, novega zaroda in zvišanja mlečnosti, nam kaže sledeči račun: Dnevno lahko računamo, da stane krma za eno glavo goveje živine najmanj 10 L. Recimo, da moramo rediti kravo molznicu leto in dan, ne da bi nam dala prej omenjenih »obresti«, smo koncem leta prikrajšani za čez tri in pol tisoč lir, to je, kolikor je dni v letu tolikokrat izgubimo po 10 lir. Samo reja za meso se ne izplača, ako pomislimo, da cena krmi v primeri s ceno mesa, katera pride živinorejcu v dobro, ne odgovarja nobenemu razmerju, ker mora živinorejec oddajati klavno živino po zelo nizkih cenah. Čudno se glasi to pravilo, a je vedno tako: Ako je slaba letina za krmo in je krma draga, je živina razmeroma po ceni, ker morajo živinorejci ravno vsled pomanjkanja mnogo prodati. Trg je prenapolnjen, povpraševanja po blagu je malo in vsled tega je cena goveji živini nizka. Ako je mnogo krme, je živina razmeroma draga, ker si vsakdo želi dokupiti še kak rep ravno vsled tega, ker mu preostaja krme, povpraševanje na trgu je bolj živahno, cena goveji živini poskoči. Torej samo reja za meso se v teh časih pri nas ne izplača.

V onem delu naše dežele, kateri je bil porušen, in je ljudstvo tako gospodarsko šibko, da se ne da niti od daleč primerjati s predvojnimi časi, zade-

vajo naše ljudi take izgube prav katastrofalno. Nasikmetovalci v teh krajih so si odtrgavali od ust in si še odtrgavajo, da si prihranijo toliko, da pripravijo vsaj eno kravo mlečnico k hiši. Ako bi šlo po sreči, bi si med tem časom, odkar so se vrnili že nekako opomogli; marsikak živinorejec bi imel že 3 do 4 glave v hlevu, toda vsled neplodnosti, brez zaroda — ni gospodarskih uspehov pri živinoreji. Samo govorite z našimi živinorejci in videli boste, kako hudo je razširjena ta neplodnost med govejo živino. Ako bi hotel kdo postavljati statistiko, koliko pri tem trpe živinorejci gospodarske škode, bi prišel prav gotovo na stotisoče in stotisoče vrednosti in to posebno v po vojni uničenih krajih naše dežele.

Skušali bomo v naslednjih vrstah najti vzroke neplodnosti med govejo živino:

Prav gotovo in ne v mali meri leži krivda v tem, da rede naši živinorejci premalo dobrih plemenjakov. Na odrastlega, popolnoma razvitega plemenjaka računajo izkušeni živinorejci do 100 skokov na leto. Koliko se v tem pogledu greši, o tem bi se dalo mnogo govoriti.

Silne neprijetnosti in preglavice delajo našim živinorejcem posebno takozvane jalave junice. Toľiko truda je bilo treba predno se je junica zredila, nazadnje jo mora oddati za mal denar — radi neplodnosti — mesarju. Vzroki zakaj se junice ne oplode, je največkrat — hiba v spolovilih. Oglejmo si malo naravni razvoj, ki se vrši pri vsaki pojatvi:

Pri vsaki pojatvi se izlušči iz enega izmed obeh takozvanih jajčnjekov majhen jajček, ter pada po majhni cevki v nižje dele spolovil, kjer čaka moškega semena, to je oploditve. Na onem mestu, kjer se je jajček izluščil iz jajčnjeka, pusti nekako kot lešnik veliko telesce, ali kakor se to imenuje: rumeno telesce jajčnjeka. Ako nastopi med tem časom oploditev se imenuje ta izrastek: pravo rumeno telesce jajčnjeka; ako med tem časom ni nastopila oploditev, se ono rumeno telesce nekako v 2—3 tednih, to je, še pred nastopno pojatvijo, izgubi. Pri novi pojatvi se spet ponovi ta izrastek, medtem ko ostane pravo rumeno telesce cel čas brejosti in se šele po teletenju izgubi. To je proces v jajčnjeku, kateri se ima redno vršiti med vsako pojatvijo in po vsakem teletenju. Ni pa vedno tako. Ako se ono rumeno telesce, iz kateregasibodi vzroka redno ne izgubi nastane na onem delu spolovilih hiba, katere posledica je neplodnost.

Ta nepravilnost se da le težko odstraniti, govedo ostane neplodno. Opisana hiba v spolovilih je tudi eden vzrokov sterilnosti goveje živine.

So še druge hibe na spolovilih, katere opažamo največkrat pri junicah, pa tudi pri kravah, to so: mehurčki v jajčnjekih. V enem ali obeh jajč-

njehkih se naredi mehurčki, kateri so napolnjeni z gotovo tekočino, kar provzroča neplodnost. Pojanje je pri takih govedih prav silno, ako so mehurčki globoko v jajčnjeku, ako so pa ti mehurčki bolj na vrhu, zamore pojanje popolnoma izostati. Zdravi se ta bolezen tako, da se oni mehurčki iztisnejo, vendar ostane tudi to zdravljenje samo problema tično in je dosežen le v gotovih odstotkih uspeh. So še druge hibe na spolovilih kot na pr. kronična vnetja maternice i. t. d., ki provzročijo neplodnost, vendar o glavnih vzrokih neplodnosti do sedaj še nismo govorili in ta vzrok je *kužna bolezen*, katero smo že začetkoma omenjali, da se morebiti že nahaja v hlevu, ne da bi posestnik govedi le količkaj slutil o tem. Ta kužna bolezen, katera pri nas silno ogroža našo živinorejo in katera je zelo razširjena je: kužni katar na spolovilih. (*Colpitis granulatis infectiosa*).

Bolezen je silno nalezljiva; provzročajo jo zelo majhne okrogle gljive, takoimenovani streptokoki, ki se združujejo v verižičaste oblike in jih je mnogo milijonov v katarju in v zrnčastih izpahljajih sluzne kože spolovil. Prvi znaki bolezni so zelo malo jasni, tako da živinorejec bolezni v hlevu niti ne opazi. Pojavlja pa se ta bolezen tako, da se pokažejo, kakor že rečeno, majhni izpahljaji — nekake bulice na sluznici takoj ob vhodu v spolovila. Ti izpahljaji niso niti tako veliki kot polovično zrno konoplje in so popolnoma v začetku bolezni močno rdeči. Bolj ko je bolezen zastarela, bolj oblede ti izpahljaji, ter izgube tudi na svoji velikosti. Največkrat leže te bulice proti notranjosti spolovil v precej ravnih črtah in niso nič drugega nego nabrekli folikli limfatičnih cest, katero nabreklost provzročajo že naprej omenjene okrogle gljivice.

Prenese se ta bolezen potom kritja po plemenjakih od živali na žival pa tudi potom stelje. Nič ni čudnega, ako se najdejo že okužene junice, katere še niso bile krite. Ta bolezen — provzročena sedaj v glavnem v naši deželi neplodnost med govejo živino in s tem ogromno gospodarsko škodo našim živinorejcem.

Pripomočki proti tej kužni bolezni, katere je svetoval potom okrožnic zootehnični urad deželnega odbora v Gorici so:

1. Naj se zahteva od oskrbovalcev postaj za spuščanje bikov, da razkužijo bika pred vsakim skokom, kar so dolžni napraviti.

2. Naj se sperejo kravi spolovila pred pripustom k biku s polodstotno ($\frac{1}{2}\%$) bikarbonatno sodo (10 gramov to je en dekagram bikarbonatne sode je raztopiti v 2 litrih mlačne vode).

3. Naj se lečijo vse obolele krave z zdravili za lečenje kužnega katarja na spolovilih goveje živine. Ta zdravila se lahko nabavijo v lekarnah ali pa pri deželnem kmetijskem uradu, ki jih preskrbi po znižanih cenah. Lečenje je zelo enostavno, stane malo in ga lahko izvrši vsakdo.

4. Naj se razkužijo hlevi najmanj dvakrat v letu.

5. Oskrbovalci postaj za spuščanje bikov so dolžni zavriniti vse krave in junice, ki jih dovedejo njih lastniki po treh že izvršenih skokih zopet k biku, ne da bi se izkazali z živinozdravniškimi potrdili, da dovedene živali niso več bolane na kužnem katarju spolovil.

Živinorejci, kateri se bodo na podlagi teh vrst hoteli prav gotovo prepričati, ali so njih goveda, katere se jim nočejo oploditi, okužena ali ne, naj strogo pazijo, da si potom rok, katere so bile že v dotiki z obolelo živalijo ne okužijo še drugih, morebiti še zdravih govedi. *Torej, ako se je kdo dotaknil obolelih sluznic kakega goveda, katero je bolno, naj ne preizkuje naprej pri drugih, ker bi s tem samo prenašal bolezen od živali do živali.* Loči naj, če je mogoče krave, katere se mu nočejo nabrejiti, od drugih, ter naj jih zdravi po navodilih, katere dobi z zdravili. Zdravila za lečenje te bolezni, katera so se najbolj obnesla so: Italijanski preparat se imenuje — Candelette vaginali all'ittiole (10%). Nemški fabrikat nosi ime — Bissulin. Navodilo o rabi teh zdravil je istim pridejano.

Lido, Fosse c. Come

Čebelarstvo.

Kongres Jugoslovenskih čebelarjev se je vršil v Ljubljani dne 4. in 5. septembra t. l. Vdeležili so se ga odposlanci vseh čeb. društev v Jugoslaviji in kot gost je prisostvoval kongresu tudi tajnik naše Slov. čeb. zadruga, ki je v imenu goriških čebelarjev sporočil zborovalcem iskren čebelarski pozdrav, ki se je z vso čebelarsko prisrčnostjo vrnil. Razpravljalo se je o organizaciji delovanja Zveze jugoslovenskih čebelarskih društev (delavni program), o osnovi čebelarskega zakona za kraljevino S. H. S. in o čebelarski reviji za Jugoslavijo. O u-

stroju čebele z ozirom na njeno nalogo je imel vseučilišni profesor dr. Avgust Langhoffer iz Zagreba krasno predavanje, ki je vse vdeležence kongresa naravnost zadivilo. Prihodnji kongres se bode vršil prihodnje leto v Sarajevu. Čebelarsko društvo za Slovenijo je priredilo v Marijanišču v proslavo 25-letnega obstoja društva lepo jubilejno čebelarsko razstavo. Na tej razstavi si videl panje različnih sestavov z živimi čebelami, vzgojevalnice matic, opazovalne panje in opazovalne postaje; prazne panje vseh sestavov; vse čebelarsko orodje

in vse čebelarke potrebščine; vosek v lepih oblikah in vse vrste medu; čebelarke knjige, čeb. liste, slike i. t. d. V čebelnjaku veleč. gosp. prošta Kalana je bilo dobro preskrbljeno z medico in z medenim pecivom. Vdeležence čeb. kongresa je ves čas družila čebelarke prisrčnost, čutila se je vedno in povsod prava čebelarke nedojmljiva vez, kakoršne so sposobni le čebelarji. -- Na uspehu kongresa in čeb. razstave so jugoslovenski čebelarji lahko ponosni; mi jim iskreno častitamo!

Cena medu bi se morala ravnati po ceni surovega masla kakor je bilo sklenjeno na nekem mednarodnem čebelarskem kongresu. Po tem pravilu se ravnajo poleg drugih tudi čehoslovaški čebelarji. Ravnaoč se po tem pravilu, je tudi Slov. čeb. za druga sklenila v seji načelstva z dne 29. aprila t. l., kar je bilo objavljeno v majski številki »Gospodarskega lista«, da bi bila v tekočem letu primerna cena L 12 za kg na debelo in L 14 na drobno. — Žalibog je mnogo čebelarjev, ki se svojih koristij ne zavedajo in oddajajo pristen naraven med po sramotno nizkih cenah, ki malo ali nič ne presegajo cene sladkorja. Čebelarji, zavedajte se, da ima med trikratno redilno moč nego sladkor in da je med vrh tega še pripoznano zdravilno sredstvo! Res je, da nam dela pogubno konkurenco laški med in zlasti ponarejen med ali takozvani palmov med, ali vzpričo dejstva, da je letošnji pridelek medu mnogo manjši, kakor se je pričakoval meseca julija in ker bode treba sedaj v jeseni vrniti čebelam med za zimsko zalogo, bi storili čebelarji dobro, da ne bi silili na trg z večjimi količinami medu, temveč, da bi obrnili svojo pozornost na razpečavanje medu na drobno v svojem okolišu oziroma potom krošnjarstva po deželi. Kupci medu na debelo so po večini tako nesramni, da zahtevajo v drobni razprodaji od 16 do 20 lir in še več za kg, medtem ko so tako brezvestni, da ponudijo čebelarju 6 lir za kg! — Za letos ni mogla Slov. čeb. zadruga radi mnogih in največ radi finančnih težkoč organizirati razprodaje medu, a za prihodnje leto se bode moralo to izvršiti. Načelstvo bode moralo storiti v tem pogledu važne sklepe in stvar čebelarjev bode, da se bodo zavedali svoje dolžnosti napram organizaciji in napram sebi — v svojo lastno korist!

JESENSKA ČEBELARSKA OPRAVILA

(vzimpljenje, združevanje in krmljenje).

Z ajdō, žepcem in resjem je konec čeb. paše in s tem se bližamo tudi koncu čebelarskega leta. Če ne bi bilo nastopilo tako zgodaj deževno jesensko vreme s hudimi nalivi zadnjih septemberskih dnij, bi čebelice dobile še dovolj paše na resju, na žepcu in na pozno sejani ajdi, a vsled deževnega vremena se lahko smatra da je čb. paša zaključena.

Treba se je takoj lotiti najvažnejšega in najglavnejšega čebelarskega opravila t. j. vzimpljenja čebel. V dobrem vzimpljenju in v izzimpljenju krep-

kih panjev brez griže in brez mrtvecev pokažeš, da si čebelar na svojem mestu.

Potrebno je v prvi vrsti, da se izprazni medišče in da se položi deska na mesto matične rešetke ter da se izvrši strog in natančen pregled panja, ali je družina dovolj močna, ali ima dobro mlado matico, ali ima dovolj medu, in ali ima lepo satje. Pregled naj se izvrši v jutranjih urah, da se prepreči, ropanje. Če je kaka družina slaba ali šibka ali če ima slabo, staro, betežno matico, je treba matico uničiti in družino združiti z drugo in sicer tako, da se čebele vsujejo proti večeru pri zaprtem vališču v medišče. Preko noči se čebele zberejo v grozd. Drugi dan se čebele poškopijo z medeno vodo in se odpre nekoliko deska, ki leži na mestu rešetke in čebele zlezejo polagoma brez klanja v čeb. gnezdo.

Močan panj mora imeti od 10 do 12 kg medu zaloge. Če nima take zaloge, treba jo je nadomestiti s krmljenjem. Čebele prezimijo bajé najboljši na ajdōvem medu (za pomladansko pitanje pa je najboljši akacijev med). Če nimaš medu, razstopi in prekuhaj kristalni sladkor v razmerju: 1 kg sladkorja 1 liter vode. Pri kuhanju poberi skrbno vse pene! Čebele prezimijo dobro bajé tudi na jelkinem ali smrekovem (hojinem) medu, a treba je ta med najprej izstočiti, dodati polovico vode in ga potem dati zopet čebelam. — Če ne razredčiš jelkinega medu z vodo, dobijo čebele spomladi grižo. Krmiti ali pitati je treba zvečer in preko noči in sicer v velikih obrokih od 2—3 kg. Ob deževnem vremenu se krmi lahko tudi po dnevi, a na vsak način naj bodo žrela zožena! Pri zaprtih žrelih se lahko pita tudi po dnevi. — Miloš Ljubić je zapisal v septemberski številki »Hrvatske pčele« zlato pravilo: »Boljši je, da daš panju en kilogram preveč nego en dekagram premalo, ker bi en dekagram, ki manjka, lahko stal čebele življenje!«

Za vzimpljenje je panj dober, če ima rodovitno matico in če čebele oblegajo vsaj pet satnikov.

Če najdeš pri pregledovanju, da imajo čebele več ko potrebno zalogo medu, odzemi satnike, kolikor jih je preveč in jih lepo shrani. Če je med zaprt, do spomladi, da boš mogel z dokladanjem medenih satnikov lahko pomagati čeb. družinam, ki so bile vzimpljene na prepričli zalogi medu.

Satnikov, katerih čebele ne oblegajo, ne puščaj v panju, da jih ne napadejo črvi!

Prazne satnike deni v omaro in jih žveplaj vsakih 14 dnij, da se črvi ugonobijo. Žveplo užigaj na vrhu in ne na dnu omare, ker so žvepleni plini težji nego zrak in padajo nizdoli. — Če nimaš omare, zavij satnike v časniški papir in deni v omot nekaj naftaline. Omote obesi ali položi v shrambo ali prostor, kjer je preprih (podstrešje).

Kdor vzimi čebele na manj ko 9 satnikov, zlasti če jih vzimi na 6 ali celo 5 satnikov, naj dene kraj

satnikov ločilno desko in naj prostor za ločilno desko zapraži, da se ohrani v panju večja gorakota, ki je čebelam po zimi nujno potrebna.

Čebelno gnezdo naj ti bode ko svetišče, ne razdiraj ga! Radi preprečenja ropanja, radi os, srše-

nov in miši je potrebno, da so žrela primerno zožena.

Ker ne vemo, ali ne nastopi kmalu mrzlo zimsko vreme, je potrebno, da si pripravimo takoj slamnjače ali pokrivala za končno odevanje panjev.

Dr. L. Bobič.

Zadružništvo.

Kongres krščanskih kmečkih zadrug v Rimu. 17.—19. novembra. Iz vseh krajev Italije so prihiteli najodličnejši krščanski zadrugarji na ta kongres. Zadnji dan je bilo zbranih nad 300 zastopnikov raznih zadrug in njihovih zvez. Vršile so se zelo zanimljive razprave o najbolj perečih vprašanih kmetijskega zadružništva v Italiji. Program je bil sledeči: 1. Zadružništvo v velikem kmetijstvu, 2. Zadružništvo v malem kmetijstvu, 3. Zadružništvo in latifundiji, 4. Osrednja in periferična organizacija kmečkega zadružništva, 5. Kredit za kmečke zadruge, 6. Predelava in prodaja kmečkih pridelkov, 7. Vzajemno zavarovanje v kmetijstvu. — 20. nov. se je vršil sestanek voditeljev zadružnih zvez s sledečim dnevnim redom: 1. Organizacija belih zadrug v Italiji in razmerje osrednjih organizacij do krajevnih, 2. Zadružni tisk, 3. Zadružna zakonodaja.

Kako je v Švici? Predsednik nadzorstva zveze konsumnih zadrug »Konkordia« v Švici je na glavni skupščini 22. oktobra t. l. med drugim tudi to-le povedal: »Preteklo leto je stalo v znamenju najtežje gospodarske krize in je zahtevalo ves napor zadružnih zvez in institucij, da se obvarujejo škode. Pri tem se je pokazalo, da smo delali v zadružništvu zelo veliko hibo, da namreč nismo ustvarili večjih rezerv, ki bi jih lahko pritegnili na pomoč v hudih letih. — Vsled tega mora iti pametno stremljenje previdnih zadrugarjev (in to pri malih in velikih zadrugah in njih zvezah) za tem, da v bodočnosti odkažejo od doseženega dobička veliko večje svote kot dosedaj rezervnemu zakladu in da članom in konsumentom v manjši meri delijo dobiček ob zaključku poslovnega leta. Seveda zahteva izvedba take pametne zadružne politike pravega zadružnega duha od posameznih članov zadruge.«

Skupna nabava konsumnega blaga v Jugoslaviji. V ta namen se ustanovi v Beogradu delniška družba, v katere pravilih bodo obseženi tudi bistveni znaki zadružnega podjetja. Začetni kapital 5 milijonov dinarjev naj bi dale zainteresirane zadruge in njih zveze.

Zbornice konsumentov v Nemčiji. Take zbornice so se začele ustanavljati v zadnjem času v Nemčiji. Njih namen: zastopanje gospodarskih interesov konsumentov, pospeševanje in umerjenje tehnike in gospodarstva posebej še gospodinjstva, pouk in vzgoja konsumentov, nasveti oblastem v vseh zadevah konsumenta in tozadevni predlogi ter imenovanje izvedencev.

Zadružništvo v Rusiji. Prva zadruga je bila ustanovljena v Rusiji leta 1865. Leta 1918 je bilo na Ruskem 56.268 raznih zadružnih organizacij, ki so bile združene v 888 zvezah. Nad temi je bilo 10 vseruskih osrednjih zvez, ki so imele svoje središče v Moskovski ljudski banki (K. Boček, Praga: Zadružništvo v slovanskih deželah).

Poštnine so oproščene pošiljatve Glavnega saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Belgradu in njegovih članic.

Zadružnih zvez je v Jugoslaviji 17, združujejo 4.262 zadrug. »Narodni Gospodar« objavlja tozadevne zelo zanimive statistične podatke v svoji 10. številki.

Kontrolni listki konsumnih zadrug. Nekteri konsumi uporabljajo v svrhu kontrole od posameznih članov nakupljenega blaga bloke. Pri vsakem nakupu napravijo potrdilo, katerega en prepis hrani zadruga v bloku, drugega izroči stranki. Opozarjamo zadruge, da so taka potrdila *podvržena kolekovanju.*

Gospodarstvo.

Državna gospodarstva. Italijanski državni proračun izkazuje 7 milijard izgube. List »Echi e Commenti« pravi, da je to dobro znamenje, ker je znašala izguba prejšnjega leta 16 milijard. To bi pomenilo, da se državne finance naglo izboljšajo. Sicer pa izkazujejo skoro vse države izgubo, razen Združenih držav z 200 milijonov dolarjev dobička, Anglije s 100

milijoni sterlin in Japonske s 4 milijoni yen. Izmed nevtralnih držav ima samo Danska 40 milijonov kron dobička. Francoska ima 20 milijard izgube, Belgija 1 milijard. Nevtralne države izkazujejo zgubo: Španija pol milijarda pezetas, Švica 100 milijonov frankov, Holandska 200 milijonov goldinarjev. Proračuni premaganih držav izkazujejo baje izgube, ki se dado

le z astronomičnimi številkami izraziti. Jugoslovanski proračun obeta 815 tisoč dinarjev preostanka.

Žetev v Jugoslaviji. Uradna cenitev je ugotovila, da znaša letošnja žetev v Jugoslaviji: 118.000 vagonov pšenice, 26.014 ječmena, 31.394 ovsa, 11.278 rži in 247.763 koruze. Preostanek za izvoz znaša baje: 14.323 vagonov pšenice, 8559 ječmena, 7609 ovsa, 8869 rži in 66.626 koruze.

Zlata carinska pariteta. Od 15. do 30. novembra t. l. je bilo plačati za 100 zlatih lir 460 papirnatih.

Trgovska pogajanja se vrše med Italijo in Švico, in med Jugoslavijo in Grško. Med Italijo in Jugoslavijo pa trgovska pogodba še vedno ni ratificirana, kar nam prizadeva občutno škodo.

Francoski frank v zadnjem času pada. Pripisujejo to padanje 1. slabi žetvi, vsled česar je bila Francija prisiljena nakupiti žita v inozemstvu, 2. novim dolgovom, ki jih je napravila in 3. slabemu uspehu Berolinskih pogajanj.

Nova cena železu. Zveza čehoslovaških kovinarskih podjetij je sklenila znižati ceno železa od 215 na 155 čehoslov. kron.

Jugoslovanski dinar. Minister za trgovino in industrijo v Jugoslaviji je odredil, da morajo vsi zavodi, ki so zavezani javnemu polaganju računov, voditi svoje knjige in zaključne račune v dinarjih in sicer od 1. januarja 1923 dalje.

Izplačilo 20% priznanic. V Jugoslaviji so povodom žigosanja avstro-ogrskih kron izdali 20% priznanice. Izplačilo teh priznanic se je že opetovano obetal, a je vse ostalo pri obljabi. Sedaj pravijo, da čaka finančno ministerstvo samo še na predložitev zastalnih podatkov, nakar bo takoj odredilo izplačilo teh priznanic.

Vzajemno znižanje carine med Avstrijo in Italijo. Pogajanja med Avstrijo in Italijo za obojestransko znižanje carine so uspela. To znižanje bo veljalo tudi za uvoz italijanskega vina.

Koliko producirajo v Nemčiji novčanic. Nemška državna banka tiska dnevno za tri milijarde novčanic. Na pomoč je morala vzeti tudi privatne tiskarne. Od 15. oktobra dalje bo izdala dnevno 7 milijard novčanic.

Stanje papirnatega denarja v Jugoslaviji. Po izkazu Narodne banke z dne 15. septembra se je stanje papirnatega denarja od zadnjega izkaza zmanjšalo za 36,154.190 Din. in znaša sedaj 5.149,031.270 Din. — Posojila pa so se povečala za 54.920.310.42 Din.

Stanje papirnatega denarja v Avstriji. Od 8. do 15. septembra se je število papirnatega denarja pomnožilo za 183.6 milijard in znaša sedaj 1.7 bilijonov n. a. kron.

Razno.

Cena živil v Petrogradu.

Uradno ugotovljene cene na petrograjskem trgu so bile v začetku septembra sledeče: (1 pfund = 42 dkg) 1 pfund rženega kruha 188.000 rubljev; 1 pfund ržene moke 235.000 rubljev; 1 pfund navadne pšenične moke 330.000 rubljev; 1 pfund bele pšenične moke 485.000 rubljev; 1 pfund krompirja 88.000 rubljev; 1 renga 130.000 rubljev; 1 pfund govejega mesa 78.000 rubljev; 1 pfund masla 2,400.000 rubljev; 1 pfund rafiniranega sladkorja 1,800.000 rubljev; 1 pfund kristalnega sladkorja 910.000 rubljev; 10 jajc 1,100.000 rubljev.

Dunajske cene. »Koroški Slovenec«, ki ga toplo priporočamo, objavlja sledeče cene na dunajskem trgu. Voli od 10 do 17 tisoč kron, krave od 9 do 12 tisoč, teleta od 7 do 9 tisoč, pitane svinje od 30 do 34 tisoč avstr. kron za kg žive teže. Mesne cene: goveje meso od 17 do 35, svinjsko od 34 do 38 in telečje od 16 do 28 tisoč avstr. kron; slanina od 25 do 62 tisoč, maslo od 33 do 36 tisoč, eno jajce 1100, kg jabolk od 800 do 2000 K, kg hrušk od 700 do 2400, kg breskev od 3 do 4800 avstr. kron. Hlebček belega kruha (1250 gramov) 6000 avstr. kron. Dunaj je postal mesto milijonarjev, kajti vsak ima na Dunaju že nad 1 milijon mesečne plače. Tako imajo višji uradniki na mesec poltretji milijon pla-

če. Ali kaj pomaga to, ko pa velja ena obleka cela 2 milijona kron.

Mednarodni urad dela. 18. oktobra t. l. se je vršila v Ginevri IV, mednarodna konferenca dela. Ta urad zelo uspešno deluje v prid delavskim masam. Posebno pažnjo je posvetil v zadnjem času sledečim vprašanjem: Stiki z Rusijo in amer. Združ. državami, delavska zakonodaja, brezposelnost, izseljevanje, nočno delo žensk, varstvo delavskih žena pred in po porodu, delo otrok, zdravstvo delavstva.

NAZNANILO.

Vsem udom društva obč. uradnikov in nameščencev na Goriškem se naznanja: Dogovorno z društv. odborom in upravo »Gospodarsk. lista«, je postal ta list društveno glasilo, zato je dovolila uprava lista prostovoljno, v svrhu objavljanja raznih društvenih dopisov, naznanil i. t. d. tozadevni prostor v listu. Vsled tega je društv. odbor sklenil v svoji zadnji seji, da je vsak društvenik dolžan si naročiti društveno glasilo in takoj vplačati naročnino. Dopisi, naznanila, morebitna strokovna vprašanja, i. t. d., naj se pošiljajo gosp. Milanu Perozzi — Dornberg — Montespino.

Odbor.

Kmečka banka

registrovana zadruga z omejeno zavezo
v Gorici, Piazza De Amicis (prej Kornj) št. 12,
posluje vsak dan razun nedelj in praznikov.
Sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po 5⁰/₀.
Dovoljuje posojila na vknjižbo in poroštvo
pod ugodnimi pogoji.

Zveza goriških delavnih in proizvodjalnih zadrug

Reg. zadruga z omejeno zavezo

GORICA, Via Mazzini 4 (Municipio) I. nad.
VČLANJENIH ZADRUG 35.

Prevezema vsa obnovitvena kakor tudi druga v stavbno in proizvodjalno stroko spadajoča
dela, ki jih izvršuje sama ali potom pridruženih stavbnih zadrug. — Vojnooškodovanci
izročajte obnovitvena dela le našim stavbnim zadrugam.

KMETIJSKA ZADRUGA

prej

Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga

reg. zad. z om. por.

V TRSTU, ULICA RAFFINERIA št. 7

Telefon : 36 - 75

Podružnice : Avber, Boljunc, Branica, Brseč, Črnikal, Dolina, Dutovlje, Gropada-Padriče, Kazlje, Klanec-Ocizla, Koper, Loka, Lovran, Materija, Moščenice, Opčine, Osp, Plavje, Poljanec-Veprišac, Prestranek, Sv. Peter, Salež, Škofije, Štanjel, Štjak, Šempolaj, Vrabče, Lonjer, Sv. Mar. Magd. sp Sv. Anton, Dekani.

Uradni prostori, glavno skladišče, semenski odsek in mlékarna v ulici Raffineria št. 7. Skladišče v ulici Raffineria št. 8. Zadruga gostilna in zaloga vina v ulici Raffineria št. 3.

Razprodaja svojim članom raznovrstne kmetijske potrebščine, kakor stroje orodje, umetna gnojila, žveplo, modro galico, seno itd. Otvarja konsumna razprodajališča. Ima poseben semenski oddelek z zjamčenimi prvovrstnimi semeni, trtnimi in sadnimi sadikami. Cene so konkurenčne. Vnovčuje pridelke svojih članov. Posreduje pri nabavi in prodaji med zadrugami na deželi. Zadruga je v trgovskih stikih s prvimi viri kmetijskih potrebščin v kraljevini in inozemstvu.

K zadrugi morejo pristopiti kmetovalci in zadruge. Vstopnina za posameznika 1 L., delež 20 L.
Jamstvo osemkratno.

Kmetije ne izkoriščajte in ne pustite se izkoriščati !

Katoliško Tiskovno

:-: :-: **Društvo** :-: :-:

vpisana za druga z omejenim jamstvom

 v G O R I C I

priporoča vsem zadrugam
in zadrugarjem svojo :-:

Knjigarno v Gorici

Via Carducci 2 (v Montovi hiši)

Prodaja na drobno in na
debelo pisarniške in šolske
potrebščine, tiskovine za
občinske in druge urade.

Naročite MLADIKO, edini naš družinski leposlovni list!